

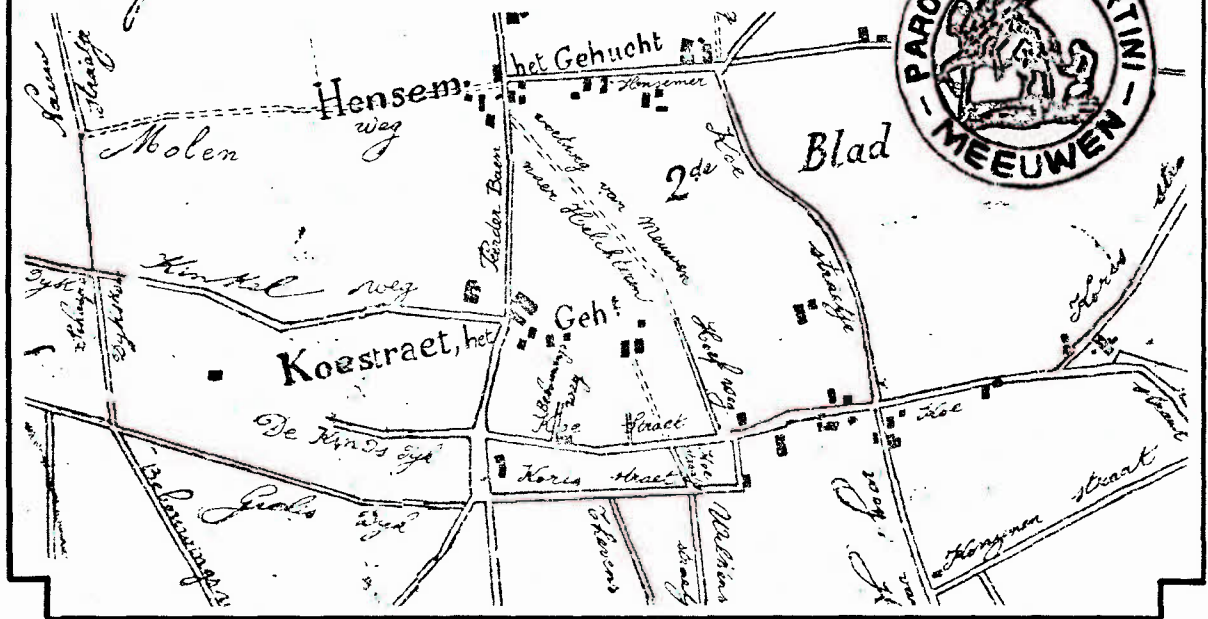

Copie uit het
 Contract tusschen De gemeente van de Eendre
 Dameren.

De Gemeenten meussen / Elicom / Wyshagen
 an opgedabbeek noopen hunne Limieten etc.

Opgeregt inde heyden den 3den ybris 1779
 tusshen de Respe Borngemeenten van 4000
 gemeentens

Geschibert en voor de Justities meussen en
 gerealiseerd den 24 ybris 1779

VOORWOORD

Geachte Lezers,

Ik weet dat sommigen van U reeds lang vol verwachting naar dit nieuwe nummer van "De Reengenoten" hebben uitgekeken. Maar misschien was U vergeten dat ons tijdschrift slechts tweemaal per jaar verschijnt. Hoe dan ook, ik ben ervan overtuigd dat de inhoud van dit nummer Uw geduld goeddeels zal belonen.

Voor het overige waren de voorbije zes maanden voor Meeuwen, heemkundig gezien, interessant. Op 5 juli 1981 werden onze twee geliefde "schatten", Anna en Barbara, in de kerk door zware jongens gekidnapt. Vreemd genoeg waren er geen sporen van weerstand, wat doet vermoeden dat de zaak goed was voorbereid. Gelukkig hebben we nog een paar foto's van ze. Het kan niet anders of zij moeten - zoals alle echte Meeuwenaren - heimwee krijgen. Mocht toevallig iemand hun nieuw adres weten, dat hij ons verwittigt, dan kunnen we ze meteen een uitnodiging sturen voor de tentoonstelling volgend jaar.

Ruim anderhalve maand later hadden we Oogstfeesten. Daarover hoef ik nauwelijks iets te zeggen, want iedereen was er, zelfs en vooral de zon. En wie er echt niet bij kon zijn, heeft in september alles op televisie kunnen zien.

De vermaarde octoberkermis van Meeuwen was groter, natter, duurder, ... en toch drukker dan voorheen. Alleen was er minder "hëikiës" en daar moeten we met zijn allen dringend iets aan doen.

Dit laatste geldt ook voor de Sint-Maartensvuren op 11 november. Dit jaar waren er toch nog acht: Genits (1), Luttelmeeuwen (2), Klein Gestel (1), Groot Gestel (1), Bullen (1), Berenheide (1) en zelfs Plockroy (1).

En dan was er ook nog het overlijden te Bocholt op 7 november 1981 van E.H. Michel Geutfens, pastoor te Meeuwen van 1957 tot 1969.

Over het tijdschrift ga ik niet uitweiden. Het zou me wel veel genoegen doen te weten, dat U dit tijdschrift ook door oudere mensen en uitgeweken familieleden laat lezen.

Ik wens U veel warmte en gezelligheid tijdens de lange winteravonden en ... tot ziens !

J. BOSMANS

DE ST.-MARTINUSVERERING TE MEEUWEN

DE HEILIGE MARTINUS

Martinus van Tours, hier te lande beter gekend als Sint-Maarten, werd ca. 316 in Hongarije geboren als zoon van rijke, Romeinse ouders. Tijdens zijn krijgsdienst bij de ruitery in Gallië, bekeerde hij zich op 18-jarige leeftijd en liet zich dopen. Na het leger verlaten te hebben (356), liet hij zich opnemen in de geestelijke stand, verbleef dan enige tijd op het eiland Gallinaria bij Genua en vestigde zich daarna als kluizenaar te Ligugé, ten zuiden van Poitiers. Hij kreeg daarna vrij veel volgelingen, zodat op die plaats het eerste "Franse" klooster ontstond, met Martinus als abt. Dat was in 361. Tien jaar later werd hij bisschop van Tours. Als bisschop maakte hij verscheidene missioneringsreizen en stichtte nog een klooster te Marmoutiers (375). Hij overleed tijdens een dienstreis naar Tours in 397. Reeds onder Clovis I (5de eeuw) was Martinus de patroon van Frankenland.

1. DE DEVOTIE MET BETREKKING TOT SINT-MAARTEN

"Heel het christelijke Frankrijk dweept met deze heilige. Meer dan vierduizend kerken en kapellen werden te zijner eer gewijd. Ca. vijfhonderd gemeenten en wijken dragen er zijn naam. Nederland heeft een honderdtal kerken die zijn naam dragen. Groot-Hertogdom Luxemburg : een vijftiental. Duitsland : een twintigtal. In Groot-Brittannië, Oostenrijk, Zwitserland, Hongarije, Spanje, Italië tot zelfs in Peru staan bedehuizen die als aandelen aan de H. Maarten zijn opgericht. België heeft meer dan driehonderd parochies waar de H. Maarten als patroonheilige wordt vereerd. Een zeventigtal kerken luisteren naar de naam van deze zachtmoedige heilige." (1)

Sint-Maarten wordt vooral aangeropen tegen het bedwateren, o.a. te Grazen, Meisse, Overijse, Rummen, Tielt-Sint-Martinus en Vissenaken. Op enkele plaatsen wordt hij aangeropen tegen koorts.

Sint-Maarten wordt afgebeeld als militair te paard, terwijl hij zijn mantel in tweeën snijdt en de ene helft aan een bedelaar geeft, of als bisschop met mijter en staf, soms met de bedelaar of een (wilde) gans aan zijn voeten. De eerste voorstelling gaat terug op een legendarisch voorval uit zijn militaire dienst in Gallië. Martinus zou bij de stadspoort van Amiens de helft van zijn mantel aan een bedelaar hebben geschonken.

Het ontstaan van de St.-Maartendevotie te Meeuwen houdt allicht verband met de stichting van onze parochie en de bouw van een kerk, die beide aan hem zijn toegewijd. De eerste melding van de parochie Meeuwen en de parochiekerk vinden wij pas in 1367.

Er zijn in de omgeving nog wel meer parochies met de H. Martinus als patroonheilige, o.a. Genk, Beek, Overpelt, Kinrooi.

Eén van de vroegere laathoven van Meeuwen, de laathof van Hensem (waarover elders in dit nummer meer gegevens te vinden zijn) werd St.-Mertenslaethof of laethof van Sint Merten genoemd.

(1) LA BARTHE, Hervé en GEORGE RENOY : Het Grote Feestenboek. Folklore in België. - Zaventem, Elsevier, 1981. blz. 155.

Als gevolg van de devotie tot de H. Martinus zijn er in onze parochie nogal wat mensen, hoofdzakelijk mannen, die zijn naam dragen, b.v. "Teng" of "Tae" (uit Frans : Martin) en "Marten" (thans zelden), "Tien" of "Tienis" (uit Latijn : Martinus).

In namen van verenigingen of instellingen uit Meeuwen zijn wij zijn naam niet tegengekomen. Er zijn ook geen kapellen die aan Sint-Maarten zijn toegewijd. En plaatsnamen met de naam van deze heilige zijn ons evenmin bekend.

Dat er in een parochiekerk afbeeldingen van de beschermheilige te vinden zijn, zal wel niemand verbazen. In Meeuwen zijn er, voor zover wij hebben kunnen nagaan, drie beelden, één glasraam en één schilderij van de H. Martinus.

Vooreerst is er een zittend beeld van de H. Martinus (bisschop) boven de hoofdingang van de kerk, waarschijnlijk in Franse steen. Dan is er een gepolychromeerd beeld van de H. Martinus te paard met bedelaar. Dit beeld bevond zich vroeger in het portaal van onze parochiekerk. Het is nu in veiligheid gebracht. (1) Vervolgens is er het beeld van de H. Martinus als bisschop van Tours. De heilige wordt staand afgebeeld. Dit houten beeld werd samen met een aantal andere beelden wit overschilderd. Oorspronkelijk was het gepolychromeerd d.w.z. paarse mantel met goud afgeboord en gouden staf. De staf is bovenaan in de kromming afgebroken.

Pastoor J.M. Indekeu (1870-1881) schrijft in het pastoorsregister dat hij in 1874 een beeld van de H. Martinus aan de kerk heeft geschonken. We veronderstellen dat het om het zoëven beschreven beeld gaat. Het gekleurd glasraam (2) in het koor van de kerk dateert van na de laatste kerkvergroting in 1934. We zien daarin hoe Sint-Maarten, in wapenuitrusting rijdend op een witte schimmel, met een zwaard zijn purperrode mantel in tweeën snijdt voor de ogen van een toegestrompelde bedelaar. Dit glasraam komt uit de ateliers F. Crickx in Brussel.

Tenslotte is er nog een ovaalvormig schilderij met zowat dezelfde voorstelling van Martinus als in het glasraam. Dit ongesigneerd schilderij bevond zich vroeger in de kerk.

Andere afbeeldingen van de parochieheilige vinden we nog op de stempels van de Kerkfabriek van Meeuwen.

De ovaalvormige stempel, die mogelijk nog ergens in een lade ligt, werd reeds vóór 1900 gebruikt.

-
- (1) Een afbeelding van dit beeld vindt U in de zopas verschenen fotokalender voor 1982, uitgegeven door de Vrije Gesubsidieerde Lagere Jongensschool van Meeuwen.
- (2) Een afbeelding van dit glasraam vindt U in de fotokalender voor 1980, uitgegeven door de Vrije Gesubsidieerde Lagere Jongensschool van Meeuwen.

In het hierboven vermelde pastoorsregister vinden we ook de gecopieerde tekst van de originele bewijsstukken van vele relikwieën, waaronder die van de Heilige Martinus.

Zo was er een relikwie bestaande uit "certas particulos ex ossibus Sancti Martini" (stukken uit het gebeente van de H. Martinus) waarvoor de toestemming tot verering in 1830 door het bisdom verleend werd.

Ook in de beschrijving van de inhoud van twee pyramidevormige relikhouders, samen een twintigtal relikwieën bevattend, vinden we een relikwie van de H. Martinus. Die beschrijving dateert van 16 augustus 1872.

2. DE VIERING VAN DE FEESTDAG VAN SINT-MAARTEN

De feestdag van Sint-Maarten is 11 november. Nog voor hij uitgeroepen werd tot nationale feestdag voor de herdenking van de Wapenstilstand, was 11 november voor de mensen van Meeuwen een rustdag. Dat betekent dat de kerkelijke diensten met verering van de relikwie van Martinus waren zoals op zondag. Het beeld van Sint-Maarten werd versierd. Er was geen processie. Sint-Maarten werd niet aangeropen als noodheilige. Daardoor was er ook geen toestroming van bedevaarders zoals op de feestdag van de H. Antonius en de H. Brigida.

De feestdag van Sint-Maarten zou op dit ogenblik waarschijnlijk onopgemerkt voorbijgaan, ware het niet dat een oud gebruik, nl. het ontsteken van Sint-Maartensvuren tot op heden is blijven voortbestaan.

3. DE SINT-MAARTENSVUREN

In Vlaanderen zijn de populairste, traditionele volksgebruiken die met de Sint-Maartensviering in verband staan, te onderscheiden in twee soorten.

Enerzijds zijn er de uitbundige lichtstoeten waarin fakkels, lampions of verlichte, uitgeholde bieten worden meegedragen. De centrale figuur in die luidruchtige optochten is Sint-Maarten, die gezeten op zijn witte schimmel zijn legendarische vrijgevigheid alle eer aandoet door op het einde van de optocht koeken en snoep uit te delen. Zo wordt in West-Vlaanderen, o.a. te Koksijde, Nieuwpoort, Ieper en in de streek van Aalst en Dendermonde Sint-Maartensavond gevierd zoals elders Sinterklaasavond. Anderzijds zijn er de traditionele Sint-Maartensvuren, eveneens uitbundige lichtfeesten waarbij gezongen en gedanst wordt. In Limburg is dit gebruik nog op enkele plaatsen bewaard gebleven, o.a. te Genk en te Meeuwen.

"De oorsprong van de St.-Maartensvuren steunt vooral op onderstellingen en gissingen. De H. Maarten werd vereerd door de Franken, omdat hij de krijgsgod Wodan zou hebben onttroond. Laatstgenoemde was bij de oude Germanen de meest aanbeden godheid. Het aansteken van brandstapels en de bijhorende offergaven waren heidense feesten, die eertijds ter ere van Wodan aan het begin van de winter plaatsvonden. Dit volksgebruik werd door de christenen overgenomen. Maar de grondgedachte wijzigde. Of toch niet ... ? De afgoderij maakte plaats voor een andere motivering. Een dankzegging voor de geslaagde oogst of voor de vrijwaring van ziekte bij de veestapel." (1)

Misschien moet de oorsprong ook gezocht worden in het ontsteken van vuren rond 11 november, om boze geesten of de koude en duisternis van de nade-

(1) LA BARTHE, Hervé en GEORGE RENOU : Het Grote Feestenboek. Folklore in België. - Zaventem, Elsevier, 1981, blz. 155.

rende winter te verdrijven. Op sommige plaatsen lijken bepaalde gebruiken rond de Sint-Maartensvuren ook te herinneren aan de Bijbelse voorstelling van hel en duivels en verbranding van heksen, kettters of misdadigers.

In Meeuwen stookt men sinds onheuglijke tijden Sint-Maartensvuren op 11 november.

DE STOOKPLAATS

Elke straat of elk gehucht had zijn eigen Sint-Maartensvuur. De brandstapels werden gewoonlijk ongeveer op dezelfde plaats opgericht. Voor het vinden van een geschikte stookplaats moest met enkele dingen rekening worden gehouden. Zo moest de stookplaats op een veilige afstand van de woningen gelegen zijn. Vele boerderijen hadden vroeger een strooien dak en overal zaten mutsaard- en hooimijten. Voorts moest er voldoende ruimte zijn waar de jongeren zich konden uitleven. Was de plaats ook nog hoog en droog gelegen, dan was alles O.K. Daarom zocht men gewoonlijk een plaats in het open veld (liefst braakliggend) of op de heide. De 'mannen van de Dorpsstraat' hadden niet veel keuze. Ze moesten uitwijken, zonder evenwel in het gebied van de anderen te komen. Ze zochten meestal een stookplaats langs de Weg naar Ellikom of de Weg naar Bree.

HET BRANDHOUT VERZAMELEN

Reeds tijdens de kermisweek begonnen de kinderen van de straat of het gehucht soms al hout te verzamelen. Met hondekarren en handkarren trokken ze erop uit om dor "takhout", "sleunsel", "dennendunsel" en "tuinscheersel" te verzamelen. Daarna trokken ze van deur tot deur om iets voor hun Sint-Maartensvuur te vragen. Daarbij riepen ze : "Sint Marte hâuw zuú 'ne kâuw, hêè zuiw zich werme es'r wat hâuw". Ze kregen dan mutsaarden en soms een schoof stro. Wie geen brandhout kon geven, mocht geld geven voor "petrol". Toen bijna iedereen een fiets had en ook de auto op het platteland zijn intrede had gedaan, werden de versleten fiets- en autobanden door de jongelui zeer begeerd. Uitzonderlijk hielpen de volwassenen ook hout vergaren, als het wat ver gelegen was en paard en kar ter beschikking waren. Het materiaal werd op de open stookplaats afgeladen om later opgestapeld te worden. Het nat brandhout moest dikwijls nog wat drogen.

DE BRANDSTAPEL

Bij het opstapelen, de dag vóór of op Sint-Maartensdag zelf, hielpen wel enige "groten". Rond een dikke ingegraven den begon men het materiaal op te stapelen. De onderste lagen bestonden uit mutsaarden en stro. Daarop kwam dan alles wat brandbaar was. Boven, aan het uiteinde van de den werd vroeger een schoof stro gebonden. Die schoof noemde men de "melia".

DE MELIA

Waar deze benaming vandaan komt staat nergens geschreven. Bij navraag hierover vernamen we de volgende uitleg. Vóór 1900 woonde in 'n boerderij tegenover de kerk, op de plaats waar nu de pastorie ligt, een vrouw die officieel Amelia Janssen heette. Dat klopt. Men beweert dat deze juffrouw, in de volksmond "Melia" genoemd, ieder jaar een schoof stro gaf om boven de brandstapel in de top van de ingegraven den te binden. Dit gebruik en het woord "melia" komen aldus

op latere datum in de geschiedenis van de Sint-Maartensvuren in Meeuwen; alleszins na de dood van Amelia Janssen. Het gebruik en de benaming ervan uit de Dorpsstraat werden door andere gehuchten overgenomen. Waarom weten we niet.

Misschien weet iemand van de lezers toevallig iets meer over dit plaatselijk gebruik.

HET WACHTEN

Wanneer de brandstapel eindelijk gereed was, werd het thuis ongeduldig wachten op de duisternis. Vaak bleven enkele kloeke jongens bij de brandstapel om te beletten dat rivaliserende groepen de brandstapel zouden plunderen of voortijdig aansteken. Het gebeurde wel eens dat hout van het ene gehucht naar het andere werd gesleurd, wat aanleiding gaf tot vechtpartijen tussen kinderen van verschillende gehuchten. Dat hoorde er allemaal bij. Van het verzamelde geld werd "petrol", "mazout" of "naft" gekocht. Als er nog iets over was, kocht men er "fluit- of schietbommetjes" en snoep mee. Alles werd verdeeld onder de kinderen die bij het Sint-Maartensvuur hadden geholpen.

Tijdens het wachten op het grote moment moest vlug nog het een en het ander worden voorbereid en werden duistere plannen gesmeed. Tot die voorbereiding hoorde ook het maken van een spook. Daarvoor had men een dikke biet of raap en een stukje kaars nodig. Eerst werd de biet of raap uitgehold, dan werden de ogen, de neus en de mond van het spookgezicht uitgesneden en tenslotte het kaarsje erin aangebracht.

Op sommige plaatsen zetten de kleintjes ook hun schoentje voor ... Sinterklaas.

HET AANSTEKEN VAN DE BRANDSTAPEL

Zodra het donker begint te worden, stijgt de koorts. De kinderen lopen zenuwachtig door het huis en gaan voortdurend buiten kijken of misschien al ergens een Sint-Maartensvuur brandt.

Rond 19 h trekken de kleintjes en de meisjes met de ouders naar de stookplaats. De grote jongens zijn er al. Ze zijn goed ingeduffeld tegen de kou en praten wat luider dan nodig is om elkaar te verstaan. De spoken hebben ze onderweg strategisch uitgezet : in een houtgracht langs de weg, op een weipaal of in een "suúts".

Als iedereen er is, kan het vuur worden ontstoken. Die eer is voorbehouden aan een volwassene, liefst een Martinus, want die hebben op hun naamfeest een streepje voor. De brandstapel, die gewoonlijk vochtig is, wordt eerst met de gekochte brandstof begoten. En dan is het zover. Eerst is er een aarzelend vlammetje, maar weldra vreet het vuur zich diep in de brandstapel. Het springt over dunne, dorre twijgjes naar boven en dan opeens slaan de vlammen uit. De toeschouwers moeten wijken voor de enorme gloed. Het feest kan beginnen.

ROND HET VUUR

De kinderen dansen en springen joelend rond het vuur, gooien er bommetjes in en rennen van het licht naar de duisternis. Dan proberen ze een brandende tak te bemachtigen. Ze verdwijnen ermee om hem ergens in het natte gras te doven. Daarna wrijven ze de handen in met de houtskool en proberen de gezichten van andere kinderen zwart te maken. Dat gaat vanzelfsprekend gepaard met heel wat gegil (van meisjes) en worstelpartijen (van jongens).

Ondertussen staat de hele houtstapel in lichterlaaie. Doch het hoogtepunt moet nog komen. Dat is pas wanneer de melia vuur vat. Indien dat wat lang

duurt, proberen ongeduldigen al gooiend met brandende stokken de melia te raken. Wanneer de melia vuur vat roept men juichend : "De melia is aan ! De melia is aan !" De reusachtige toorts dooft snel weer uit. De uitgeleerde hoop zak krakend in elkaar en de den in het midden begint te wankelen.

Aan de horizon kan men nu de geelbruine gloed zien van de andere Sint-Maartensvuren. Die van de Heikant kunnen zelfs de Sint-Maartensvuren van Genk zien.

Naarmate de brandende hoop kleiner wordt drijven duisternis en koude de toeschouwers dichterbij het vuur. De buitenste takken die door het vuur niet helemaal opgevreten zijn, worden op de gloeiende asse gegooid. Het gestoei van de kinderen sterft langzaam uit. Fel hijgend keren ze van het slagveld terug. Zwart als duivels. De ene probeert grommend met grimassen en klauwbewegingen een paar kleintjes bang te maken, een andere gooit nog vlug een vers afgebroken tak op de hete asse, in de hoop het feest nog wat te laten duren. Als iedereen beseft dat het voorbij is, gaat men naar huis.

NA HET SINT-MAARTENSVUUR

Thuis staat de kinderen een flinke wasbeurt te wachten. Voor de allerkleinsten die hun schoen hebben gezet is er misschien een verrassing. De volgende morgen gaan de kinderen nog eens gauw kijken of het vuur gans gedoofd is, want alles moet op school in geuren en kleuren verteld worden. Natuurlijk was ieders vuur het grootste en het mooiste, want 's morgens smeulde het nog. En volgend jaar zal het nog wel groter zijn. Wedden?

BESLUIT

Hout verzamelen met 20 jongens en een hondekar door slijkerige veldwegen, van huis tot huis gaan om mutsaarden te vragen voor het Sint-Maartensvuur : het behoort tot het verleden. Snoep en bommen zijn "dagelijkse kost", op tafel en op televisie. Buurtschap ? Daar zorg de buurtwerker voor.

Sint-Maartensvuren ... ja waarom eigenlijk ? Wat hadden ze (de kinderen) daar nu aan ?

Toch herinner ik me uit de tijd van de hondekar dat er al trekkers, duwers en karzitters waren. Er waren "leiders" en "meelopers", mannen met lef en dwarsliggers. Er werd "gestecheld" en soms gevochten. We waren kinderen van dezelfde buurt en wie erbij wilde horen moest zich leren aanpassen, akkoord gaan, solidair zijn. Een maand Sint-Maartensvuur was alleszins een goede gelegenheid om te leren aan dezelfde kar te trekken.

Quiri SCHROOTEN

Jozeef KERFS

BRONNEN (Sint-Martinus)

A. ONUITGEGEVEN BRONNEN

- Parochiearchief van Meeuwen (pastorij)

B. GERAADPLEEGDE WERKEN

- De Katholieke Encyclopedie. Dl. 16, blz. 192-194.
- Grote Winkler Prins Encyclopedie. Dl. 12, blz. 687-688.
- LA BARTHE, Herve en GEORGES RENOY : Het Grote Feestenboek.
Folklore in België.-
Zaventem, Elsevier, 1981.
- CAUBERGHE, J. : Vroomheid en Volksgeloof in Vlaanderen.
- VERELST, André, : Folkloristische Tijdspiegel voor België.
- TER LAAN, K. : Van Goor's folkloristisch woordenboek.
- VAN RAEPHORST, Marijke : Van Sinterklaas tot Sintemaarten.
Lemmiscaat-Rotterdam, 1973.
- VAN DE GRAFT, C., Catharina : Nederlandse volksgebruiken bij hoogtijdagen.
- PAQUAY, J. : De St.-Maartensviering.
In : Verzamelde Opstellen van de Geschied- en Oudheidkundige
Studiekring te Hasselt.
Boekdeel X (1934), blz. 59-63.
- TAENS, J. : De Sint-Maartensvuren.
In : Gemeentelijk Informatieblad Meeuwen.
Jg. 2, Nr. 3, blz. 9-10.
- WISSELS, L. : Sint-Maartens-viering 1978.
In : Heidebloemke Genk.
Jg. 38, Nr. 1, blz. 37.

C. GESPREKKEN

Enkele oudere mensen van Meeuwen fungeerden als zegslieden.

VAN HOREN ZEGGEN ...

't Waas begin Augustus 1914, d'n uúrloch waas zjust begost en ze verwochtde alle dage d'n Duits in Miéve. Dich kóns dinke wiej ze dao mètte sjrik zate. 's Aoves es't stil waas, dan hiérzde de knónne vanne forte van Liek, buú hel gevochte wuúrt. Mer iér't zuú wiet waas, gebiérde ter nóch wat anners, eets buú ze zich in dèèn tiet ziéker neet aan verwocht háuwe.

Op èin van diej daach kint mich dao toch èi vliegmesjien hiél liéch iéver't dèrp gevluúge mèt èine metèur dèè mertúuw haperde.

De vleger (núuw zèige ze dao pieloot tiége) kos niks anners doon es mer lande inne bem tèsse de Begiene en Zjefke vannen Haas, kort ane sjeer. 't Waas 'nen Ingelse vleger en allèin d'n áuwe bruiwer Kié kos'm verstuún, omdat'r uich Ingels kos. Ónner de vliégel hóng 'n bóm, eet van misjien dertig kieloo en dus mees alleman op gruúten aafstant blieve. Dao zèrgde de baoj dan viér, want dao waas vèèl volk viér te kieke. Dao tèsse det volk, stónt uich 'n klocht van Bree en dao zèèt'r èine zuú langs z'n naas wech : "Núuw hemme diej minse van Miéve uich ins wat gezién." Den áuwe Biénis, doon waas'r nóch jónk, dèè hiérden det en dèè zèèt : "Jómme, de's nóch niks, mer dao moos' te uich nóch tevoot van Bree vier kuúme." Zèig mer det'r dao gelache wuúrt.

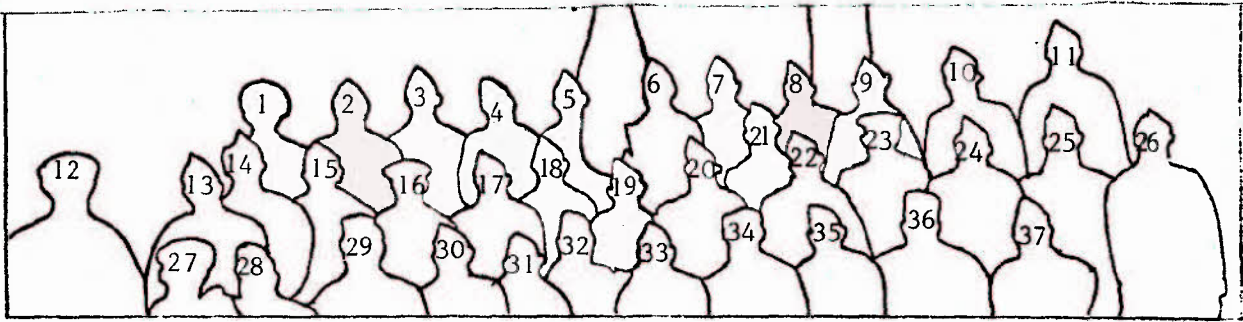
Ze hemme doon, en det sjriev ich neet gèèr, èine mekenieker út Bree moten hale, ich gelèiv det ze "De Latnagel" tiégen'm zagte. Dèè hèèt'm weer ane gang gekriége. Dao nao hemme ze bieje Zjefke vannen Haas allemaol plenk gehaalt en diej oppe nate bem gelagt viér 'n startbaan te hemme. Dao iéver is'r weer de locht ingeguún, mer ich wèit neet of'r iérst nóch diej bóm is guún gúuwe of det'r zaocht nao hùs is gevluúge.

(naverteld door Jozef Kerfs alias
Zjef van Lewiej vanne Smiét)

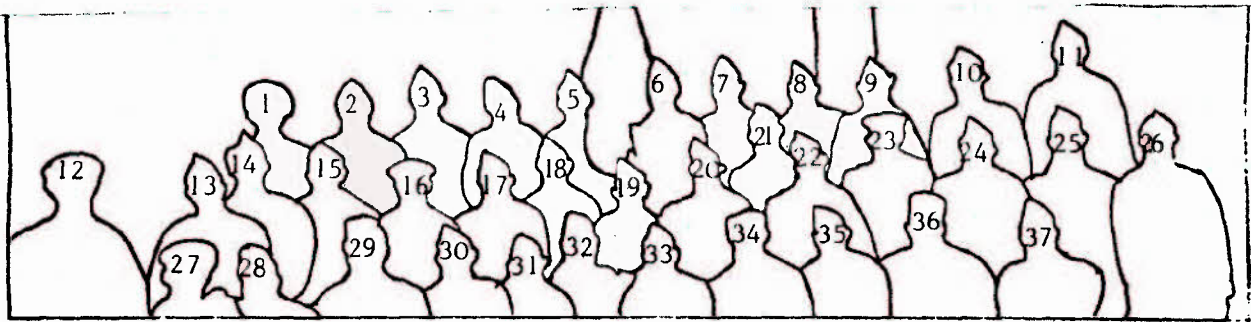
Oudstrijders Meeuwen

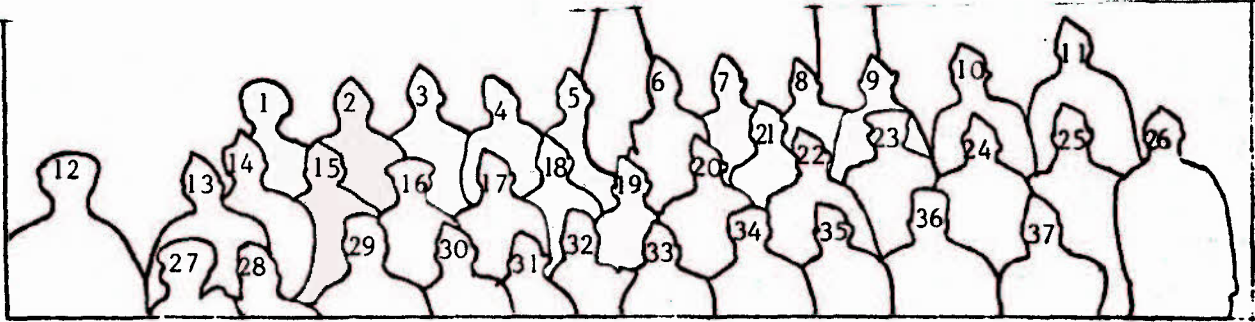
1914 - 1918

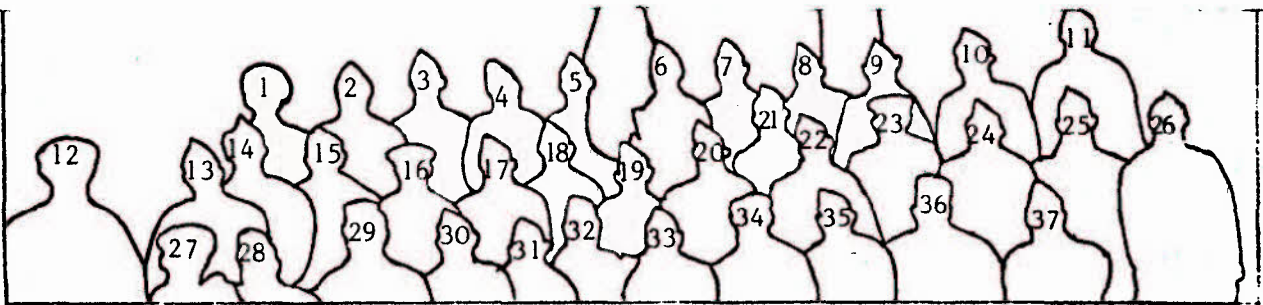
1. SCHEPERS, Louis Alphons = Fónske Bùtse
 ° Wijchmaal 31 augustus 1883
 + Meeuwen 25 mei 1955
 X Maria Hubertina Boutsen
2. BLOEMEN, Joannes Jacobus = Zjaak Vranke
 ° Meeuwen 23 juni 1889
 + Meeuwen 21 december 1974
 X Helena Ercken
3. SCHEPERS, Joannes Ludovicus = Lewiej vanne Witte Kuúb
 ° Meeuwen 12 januari 1888
 + Maaseik 13 maart 1974
 X Maria Jonckers
4. VLIEGEN, Jan Theodoor = Duúr Lof
 ° Meeuwen 26 september 1893
 + Heusden 11 juli 1954
 X Maria Gertrudis Soons
5. COLAERS, Joannes Jozef = Zjef van Bartel
 ° Meeuwen 8 september 1894
 + Meeuwen 4 maart 1971
 X Catharina Smeets
6. LOOS, Jan Mathijs = Ties vannen Das
 ° Peer 19 december 1887
 + Meeuwen 29 december 1974
 X Maria Catharina Cillen
7. EVENS, Henri Jan = Rik Aagte
 ° Meeuwen 19 april 1886
 + Hasselt 30 september 1970
 X Christina Broekx
8. THAENS, Hubertus = Bert van Frieke
 ° Meeuwen 10 juli 1891
 ° Rekem 24 april 1970
 Ongehuwd
9. KNEVELS, Arnoldus = Nolke Dieker
 ° Meeuwen 12 oktober 1893
 + Wijshagen 14 februari 1958
 X 1) Paulina Paesen 2) Maria Gertrudis Berger
10. WEEVERS, Jozef Arnold = Nol vanne Wiejer
 ° Meeuwen 1 maart 1888
 + Meeuwen 26 april 1965
 X Maria Catharina Niesen

11. VAN EYGEN, Jacobus - Kuúbiske vanne Kamp
 ° Meeuwen 17 april 1894 LEEFT NOG
 X Aldegonda Bollen
12. HAEX, Petrus Joannes - Zjang Haex
 ° Meeuwen 4 november 1881
 + Opglabbeek 7 april 1924
 X Philomena Colaers
13. VANBAELEN, Joannes - Zjang van 't Pachterke
 ° Meeuwen 12 november 1891
 + Genk 15 februari 1976
 x Maria Christina Ruyters
14. SCHROOTEN, Petrus Johannes = Zjang Kerfs
 ° Meeuwen 2 mei 1893 nog in leven
 X Maria Hollanders
15. HAEX, Pieter Jan = Zjang van Trien Piéris
 ° Meeuwen 13 april 1891
 + Meeuwen 20 december 1919
 Ongehuwd
16. SCHOOFS, Martinus = Teng Slaagmollers/Teng Vanhoof
 ° Meeuwen 13 december 1879
 + Meeuwen 18 januari 1924
 X Maria Ida Vanhoof
17. GEERS, Jozef = Zjef de Baoj
 ° Meeuwen 30 juli 1894 LEEFT NOG
 X 1) Maria Elisabeth Schouteden
 2) Maria Elisabeth Bloemen
18. TIELENS, Henricus = Riekes Lènerte
 ° Houthalen 18 mei 1894 LEEFT NOG
 X 1) Maria Catharina Berben
 2) Cath. Josephina Elis. Thijs
19. HAEX, Pieter Laurens = Piér Bossemes
 ° Peer 22 juni 1882
 + Overpelt 23 april 1965
 X Maria Elisabeth Ceyssens
20. VROLYKX, Joannes Hendricus = Hariej Plessers
 ° Meeuwen 9 mei 1894
 + Meeuwen 4 augustus 1967
 X Maria Cecilia Schepers

21. VANBUEL, Pieter Jan - Piér Kan
 ° Linde Peer 2 juni 1893
 + Genk 3 maart 1975
 X Maria Helena Catharina Plessers
22. BERBEN, Peter Jan = Jan van Dassiej/Jan vannen Draej
 ° Meeuwen 29 maart 1892
 + Meeuwen 2 augustus 1962
 X Maria Lucia Schildermans
23. SMEETS, Martinus = Teng Réiners
 ° Meeuwen 21 juli 1884
 + Meeuwen 6 mei 1956
 X Gertrudis Smeets
24. VANBAELEN, Petrus Jacobus = Kuúb Vanbaelen
 ° Meeuwen 5 maart 1885
 + Meeuwen 15 januari 1965
 X Anna Maria Catharina Tielens
25. SCHEPERS, Joannes Martinus = Teng vanne Witte Kuúb
 ° Meeuwen 25 juli
 + Houthalen 24 mei 1938
 X Maria Christina Loos
26. LEMMENS, Jan Michiel = Geelke Lemmes
 ° Meeuwen 22 augustus 1883
 + Genk 21 april 1965
 X Maria Christina Schepers
27. VANHEMEL, Jan = Jan Vanhemel
 ° Wijchmaal 28 juli 1883
 + Helchteren 1 augustus 1931
 X Maria Agnes Nijs
28. NIESEN, Peter Joannes = Jan van Duúrke
 ° Meeuwen 3 februari 1888
 + Meeuwen 22 mei 1963
 X Gertrudis Knevels
29. EVENS, Jan Mathijs = Tsjeu vanne Zèikswèrm
 ° Meeuwen 3 oktober 1896
 +
 X Berta Schotte
30. DREESEN, Jozef Christiaan = Kris Pùs
 ° Meeuwen 20 december 1888
 + Meeuwen 2 september 1965
 X Maria Hubertina Bosmans

31. HOUBEN, Leonard = Nar Smèëts
 ° Meeuwen 21 november 1879
 + Meeuwen 14 juni 1955
 X Maria Christina Neyens
32. INDEKEU, Hendrik = Hèin van Drees Das
 ° Meeuwen 5 juni 1898
 + Genk 28 mei 1977
 X Christina Cardinaels
33. KERKHOFS, Henricus = Rik vannen Haas
 ° Meeuwen 10 december 1892
 + Waterschei, 1952
 X Jeanne Grangé
34. SCHRIJVERS, Joannes = Zjang Sjrievvers
 ° Meeuwen 26 september 1893
 X Valentine Deheng (Dessel)
LEEFT NOG
35. BERBEN, Hendrik = Rik van Dassiej/Rik vannen Draej
 ° Meeuwen 19 mei 1894
 + Meeuwen 20 mei 1963
 X Anna Christina Cardinaels
36. EVENS, Jan Renier = Zjang vanne Zèikswèrm
 ° Meeuwen 16 juli 1895
 + Hasselt 6 maart 1981
 X Maria Moyens (Neerheylissem)
37. VERDONCK, Jan Mathijs = Tsjeu vanne Wèëf
 ° Meeuwen 19 januari 1886
 + Houthalen 23 april 1949
 X Jacoba Aldegonda Smeets

In het volgende nummer krijgt U een nieuwe bijdrage over oudstrijders uit de Eerste Wereldoorlog. Een aantal oudstrijders staat niet op de foto. Dat geldt in de eerste plaats voor de gesneuvelden. U kunt aan ons werk over de oudstrijders meewerken door ons alle mogelijke inlichtingen en beeldmateriaal te bezorgen: doodsprentjes (fotocopie volstaat), foto's (worden terugbezorgd), brieven en andere documenten (fotocopie), oorlogsherinneringen, enz. Alles wordt met zorg en met de nodige discretie behandeld.

J. BOSMANS

MIEVER KAL

Dit is dan de derde en voorlaatste reeks uitdrukkingen die in het dialect gebruikt worden om de "maat" van iets aan te duiden.

In verband met de vorige reeks kregen wij een paar correcties van aandachtige lezers. U weet dat wij daar rekening mee houden.

68. 'ne kuip denne

Dennen werden en worden nog steeds in "luúte" loten verkocht, niet in kopen.

86. 'n krùukar graas moet zijn 'n krùuker graas

Het tweede deel van deze samenstelling wordt met een doffe -e uitgesproken.

Een paar lezers hebben ons spontaan lijsten van dialectwoorden bezorgd, zoals b.v. de benamingen van de onderdelen van de "hoogkar". Het ligt in onze bedoeling ook dit materiaal eens in dit tijdschrift te publiceren. Voorlopig moeten wij van deze medewerkers wat geduld vragen, tot deze rubriek wat meer ruimte krijgt dan de twee bladzijden die er nu voor voorzien zijn.

Ondertussen mag u nog gerust lijsten blijven binnensturen, b.v. benamingen van vogels, insecten, planten, woorden uit de vaktaal van ambachten en beroepen, enz.

De schrijfwijze van de woorden hoeft geen probleem te zijn. U gebruikt gewoon uw eigen dialectspelling. Maar denk eraan de Nederlandse benaming of de betekenis erbij te geven.

102. 'nen huúve bruút	:	een <u>oven</u> brood
103. e paar sjoon	:	een <u>paar</u> schoenen
104. e pak slèèch	:	een <u>pak</u> slagen
105. 'n pan spek	:	een <u>pan</u> spek
106. 'n piep tùubik	:	een <u>pijp</u> tabak
107. 'ne pink dik	:	een <u>pink</u> dik
108. 'n pint beer	:	een <u>pint</u> bier
109. 'ne piel worst	:	een <u>pijl</u> worst
110. 'n plaat iezemoo	:	een <u>plaat</u> isomo
111. 'ne plas water	:	een <u>plas</u> water
112. e pont buúter	:	een <u>pond</u> boter
113. 'ne póngel haver	:	een <u>pungel</u> haver
114. 'ne pot ruim	:	een <u>pot</u> room
115. 'ne potliépel sop	:	een <u>pollepel</u> soep
116. 'n pruum maijenèès	:	een <u>pruim</u> mayonaise
117. 'ne roat huúning	:	een <u>raat</u> honig

118. 'ne røk beek	:	een <u>rek</u> boeken
119. 'ne reek huuĵ	:	een <u>riek</u> hooi
120. 'ne reem spek	:	een <u>riem</u> spek
121. 'n rieĵ bèim	:	een rij bomen
122. 'n rol hieskespepeer	:	een <u>rol</u> huisjespapier (WC-papier)
123. 'n rooĵ èrpel	:	een <u>rooi</u> aardappelen
124. 'n sjoar huuĵ	:	een <u>schaar</u> hooi
125. e sjelf kuúre	:	een <u>schelĳt</u> koren
126. 'ne sjèpper mèèl	:	een <u>schepper</u> meel
127. 'n sjief worst	:	een <u>schijĳ</u> worst
128. 'ne sjolk grúút	:	een <u>scholk</u> groot
129. 'ne sjuif struuĵ	:	een <u>schoof</u> stro
130. 'n sjuútel vès	:	een <u>schotel</u> vis
131. 'n sjoop zant	:	een <u>schop</u> zand
132. 'n sjèp deep	:	een <u>schup</u> diep
133. 'n serieĵ tembers	:	een <u>serie</u> timbres = postzegels
134. 'n sjeer vrichte	:	een <u>schuur</u> vruchten = gewassen
135. 'ne slóf segrètte	:	een <u>slof</u> sigaretten
136. 'n snèèĵ bruut	:	een <u>snede</u> brood
137. e spiél kaart	:	een <u>spel</u> kaarten
138. e span rajer	:	een <u>span</u> raderen = wielen
139. e speer haor	:	een <u>spier</u> haar
140. 'ne staaf sjókelaat	:	een <u>staaf</u> = reep chocolade
141. 'ne stal vèèrze	:	een <u>stal</u> vaarzen
142. 'ne stapel branthuit	:	een <u>stapel</u> brandhout
143. e stèl rajer	:	een <u>stel</u> raderen = wielen
144. èine stok huúch	:	een <u>stok</u> hoog
145. 'n stuiw biéste	:	een <u>stouw</u> beesten = koeien
146. 'n strèèn gare	:	een <u>streng</u> garen
147. 'n striep gront	:	een <u>strijp</u> grond
148. 'ne strùuk dère	:	een <u>struik</u> doornen
149. e stèk vlaaj	:	een <u>stuk</u> vlaai
150. 'nen tas huit	:	een <u>tas</u> hout

DE PAUSELIJKE ZOEAVEN

De manier waarop velen die dit lezen vroeger geschiedenis hebben geleerd, was van die aard dat daardoor de indruk ontstond dat - behalve de Franse Revolutie en de Wereldoorlogen - de internationale gebeurtenissen geen weerslag op het leven van de Kempense plattelandsbevolking hebben gehad.

Toch zijn er uit onze eigen omgeving voorbeelden gekend van mensen die de vertrouwde grenzen van de dorpsgemeenschap verlieten. Zo b.v. hebben twee jongemannen van Meeuwen dienst genomen in het leger van de Pauselijke Zoeaven :

PIETER JAN MAX en THEODOOR VAN ES

Het is de bedoeling deze twee moedige dorpsgenoten in hun familiaal verband te situeren en enkele wetenswaardigheden over hun wedervaren voor het nageslacht te bewaren.

I. HISTORISCHE ACHTERGROND : EENMAKING VAN ITALIE (1859-1870)

In het midden van de 19de eeuw giste het op vele plaatsen in Europa, België werd onafhankelijk. In Duitsland bewerkstelligde Bismarck de éénmaking. Ook in Italië, sinds de Middeleeuwen versplinterd, was het doel van de nationalistische en liberale groepen, de staatkundige éénwording.

De revolutionaire opstand van Italië tegen Oostenrijk, in 1848-1849, mislukte door militaire zwakte.

Cavour, "Bismarck" van Italië, trok hieruit de realistische conclusie dat hulp moest komen van een sterke Europese macht. Cavour vond die hulp in Frankrijk. Hier was in 1848 Napoleon III, neef van de grote Napoleon, de nieuwe Franse keizer. Deze streefde naar politiek aanzien en als "verdediger van het zelfbeschikkingsrecht der volkeren", steunde hij de Italiaanse vrijheidsstrijd tegen Oostenrijk. Bij Magenta en Solferino werden in 1859 de Oostenrijkse troepen verslagen door het Frans-Italiaanse leger.

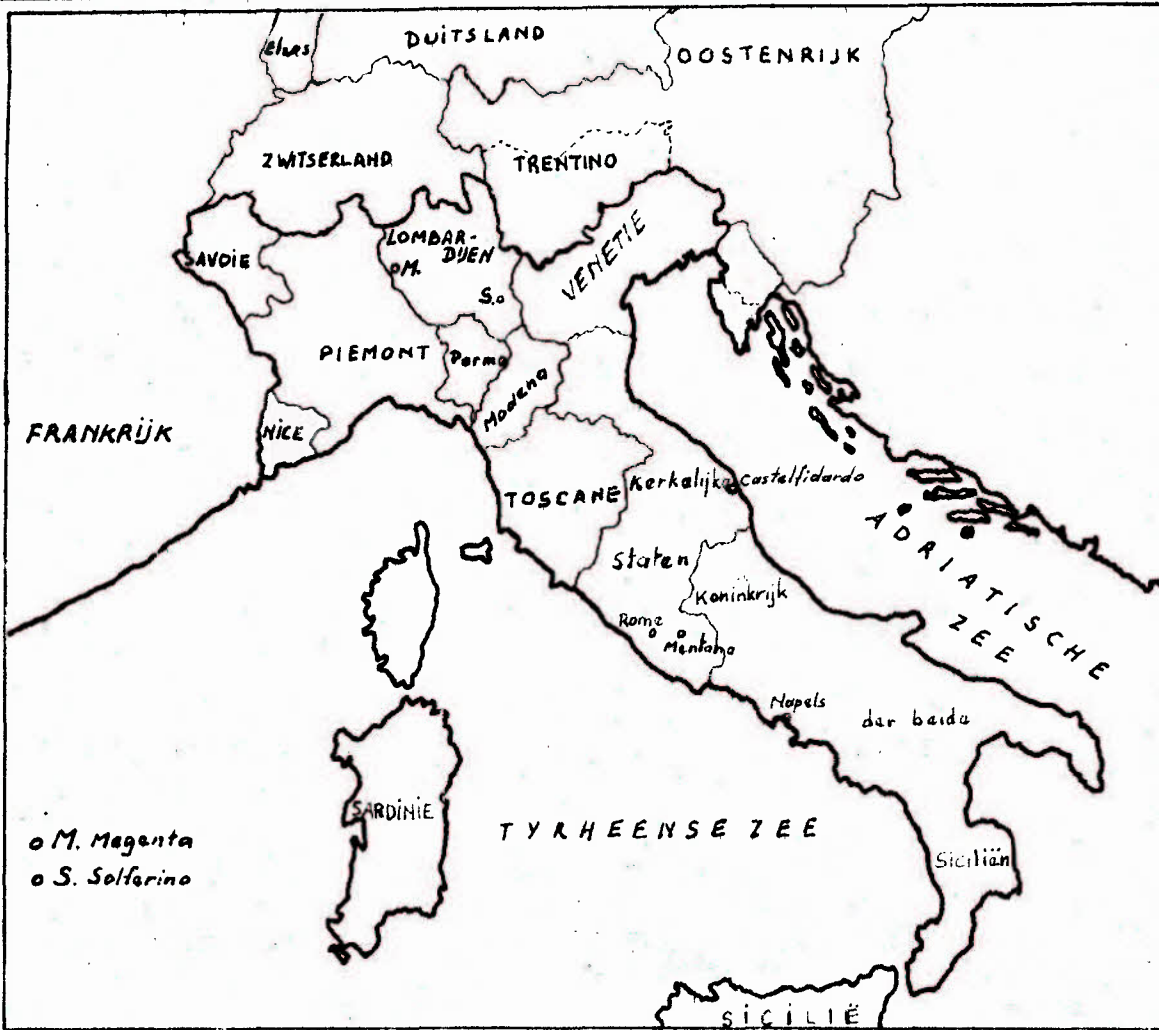
Als dank voor de steun moest Italië in 1860, Savoye en Nice aan Frankrijk afstaan, maar het kreeg in ruil Lombardije. In 1860 werden ook Toscane, Parma, Modena en een gedeelte van de Kerkelijke Staten ingelijfd.

Garibaldi, °Nizza, 4 juli 1807, was intussen met zijn revolutionaire vrijheidsstrijders, (Roodhemden genoemd, omdat ze een bloedrood hemd droegen) geland op Sicilië en maakte door de bezetting van Napels een einde aan de heerschappij van de Bourbons in de beide Siciliën.

Met de inlijving van Venetië in 1866 en de annexatie van Rome in 1870 werd de éénmaking van Italië voltooid.

In 1861 werd Victor-Emmanuel II tot koning van Italië uitgeroepen.

Op de volgende bladzijde een kaart van de éénmaking van Italië.

CHRONOLOGISCH OVERZICHT

1859	Koninkrijk Piemont-Sardinië
1859	Aanwinst : Lombardije
1860	Aanwinst : - Toscane - Parma - Modena - Kerkelijke Staten - Koninkrijk der beide Siciliën
1860	Afstand aan Frankrijk : - Nice - Savoie
1866	Aanwinst : Venetië
1860-1867	Veldtocht van Garibaldi
1870	Geannexeerd : Rome

II. STRIJD OM DE PAUSELIJKE STATEN

Sinds Pepijn de Korte (VIIIde eeuw), hadden de Pausen, behalve de kerkelijke macht, ook het wereldlijk gezag over een deel van Italië, de "Pauselijke Staten" genoemd.

De éénmakingsbeweging in Italië wilde ook dit grondgebied bij Italië voegen, ondanks heftige tegenstand van Paus Pius IX.

Waar bleef Europa en de katholieke wereld, waarom stond de Paus praktisch machteloos ?

- OOSTENRIJK had het in de laatste oorlogen zwaar te verduren gehad en durfde geen nieuwe moeilijkheden aan.
- PRUISEN en RUSLAND zagen wát graag het gezag van de Paus verzwakken.
- ENGELAND was protestant en steunde de Paus dus zeker niet.
- SPANJE was zelf in burgeroorlogen verwickeld.
- Alleen FRANKRIJK bleef over. De rest van Europa was te klein.

Maar het was een publiek geheim dat, moest Napoleon de Franse katholieken niet meer ontzien, hij de Paus en Rome aan de omwenteling zou prijsgeven.

Het eigen leger van de Paus

Het Pauselijk leger was alleen een paradekorps, totaal ongeoeffend voor effectieve strijd.

Verdere ontwikkeling

Mgr. Xaveer de Mérode, kamerheer van Paus Pius IX, was het brein achter het plan om een leger van katholieken, uit de hele wereld, op te roepen, om het pauselijk bezit te verdedigen.

De Paus stuurde een oproep tot alle katholieken om geld en manschappen te sturen naar Rome. Over gans de wereld werd de Sint-Pieterspenning gesticht. Met deze giften zouden verdedigingswerken uitgevoerd worden en een legertje ingericht en onderhouden. Vrijwilligers kwamen van overal (zie verder). Maar ze waren ongeoeffend, verschilden van taal, gebruiken, karakter en nationaliteit.

Men trachtte dit leger in te delen. Uiteindelijk werd besloten het bij 4 afdelingen te houden, min of meer volgens de taalgroepen : Italianen, Duitsers, Fransen, Engelsen. De Belgen werden verenigd met de Fransen, "... omdat Belgen en Fransen hetzelfde edelmoedig karakter hebben en dezelfde heldhaftigheid".

De 1ste juni 1860 werd het "bataljon der Franco-Belgen" officieel opgericht. Opperbevelhebber voor het ganse Pauselijke leger werd de Franse generaal Lodewijk Juchault de la Moricière.

Een belangrijke strijd tussen de Piemontezen en de Pauselijken vond plaats te Castelfidardo in september 1860, waar aan beide zijden talrijke doden en gekwetsten vielen.

De nederlaag van Castelfidardo en de inneming van Ancona na de overgave op 29 september 1860 hadden tot gevolg dat de Pauselijke Staten voor vier vijfden verloren gingen.

Marken en Umbria gingen over aan Piëmont. Victor-Emmanuel wisselde in 1861 zijn titel van koning van Piëmont en Sardinië tegen die van Koning van Italië. Door Kamer en Senaat werd dit in maart 1861 bekrachtigd.

Nog in dezelfde maand erkenden de Verenigde Staten en Engeland het nieuwe koninkrijk Italië.

Intussen, op 1 januari 1861, werden de overgebleven Pauselijke strijders, waaronder de Franco-Belgen, tezamen met nieuwe vrijwilligers, hersmolten tot één bataljon dat de naam kreeg van : "Bataljon der Pauselijke Zoeaven", met aan het hoofd een Zwitser, kolonel Allet. Bij deze gelegenheid kregen ze het bekende uniform der Pauselijke Zoeaven (zie verder).

Gedurende enkele jaren was het betrekkelijk rustig voor de Zoeaven. Velen echter stierven aan malaria, cholera en andere besmettelijke ziekten.

Intussen rustte Garibaldi echter niet. Hij en zijn Roodhemden gaven het idee niet op om van Rome de hoofdplaats van Italië te maken en ook de rest van het Pauselijke grondgebied te annexeren.

Op 30 september 1867 zette Garibaldi een nieuwe aanval in. In oktober 1867 te Monte Libretti en in november te Mentana hadden belangrijke gevechten plaats tussen de Zoeaven en de Roodhemden. De Zoeaven zegevierden, waardoor Rome voor een tijd gered was.

Nieuwe vrijwilligers kwamen van overal, o.a. 300 uit Canada, verder velen uit Hongarije, België, waaronder de twee zoeaven uit Meeuwen, Holland, Frankrijk en Duitsland.

Drie jaar duurde nu de gewapende vrede.

In 1870 begon het opnieuw te gisten in Italië, en opnieuw verschenen hier en daar groepen Garibaldisten.

Vanaf augustus 1870 steunde Napoleon III Rome niet meer. Dit was vanzelfsprekend het begin van het einde van de Pauselijke Zoeaven en van de Pauselijke Staten. Op 11 september 1870 trokken 60.000 Italiaanse soldaten op drie plaatsen tegelijk het Pauselijk grondgebied binnen. Op 12 september begon de aanval. Op 20 september 1870 gaf kapitein Derely bevel aan de Zoeaven het vechten te staken, gedwongen door een veelvoudige overmacht van de tegenstander (een 5000-tal Zoeaven).

Het doel van de omwenteling was bereikt. Italië was één. Maar, de Paus bezat nog enkel het Vaticaan en onmiddellijke omgeving.

Op 21 september 1870 werd het leger van de Zoeaven ontbonden. De Franse Zoeaven bleven een legerkorps vormen en vochten, o.a. tijdens de Frans-Duitse oorlog. De anderen keerden naar hun land terug.

Rome werd door Victor-Emmanuel, koning van Italië tot hoofdplaats gekozen, met het Quirinaal als koninklijk paleis.

Een wet werd uitgevaardigd waarin de Paus als heilig en onschendbaar verklaard werd en vrijheid van kerkvergaderingen gewaarborgd.

Een jaarlijkse vergoeding voor de verplicht afgestane gebieden, werd door de Paus geweigerd. Alle goederen van de Kerk werden verbeurd verklaard en werden eigendom van de staat.

III. DE PAUSELIJKE ZOEAVEN

De officiële lijst van de geregistreeerde Zoeaven, waaronder ongeveer

+ 3 200 Nederlanders	
- 3 000 Fransen	
2 000 Belgen	
730 Italianen	
380 Canadezen	
360 Engelsen en Ieren	
250 Duitsers	
100 Spanjaarden	
70 Zwitsers	
40 Russen en Polen	
30 Oostenrijkers	
20 Luxemburgers	
2 Turken	
12 Afrikanen	
1 Deen	
30 Amerikanen	
1 Australiër	
	<u>B E L G E N</u>
	Oost-Vlaanderen : 497
	West-Vlaanderen : 173
	Brabant : 169
	Antwerpen : 141
	Limburg : 95
	Luik : 89
	Henegouwen : 45
	Namen : 30
	Luxemburg : 22

Voorwaarden voor aanvaarding bij de Pauselijke Zoeaven

- Katholiek zijn, een certificaat van de geestelijkheid van de parochie was vereist.
- Voldaan hebben aan de militiewetten.
- Voor de minderjarigen : toestemming van de ouders.
- Medisch goedgekeurd.
- Een dienstverbintenis ondertekenen (Feuille d'Enrôlement). De Dienstverbintenis kon aangegaan worden voor de periode van 6 maanden, 2 jaar of 4 jaar.

Uniform van de Zoeaven

Grijsblauwe stropbroek, hemd, licht kort vest, eveneens grijsblauw met rode strepen. Grote kapmantel, rode ceintuur, grijze kepi, witte slobkousen. Op mantel of vest was meestal nog een rood kruis genaaid. Als feestdos werd de kepi vervangen door een ronde fluwelen muts met rechtstaande pluim en twee gekruiste sleutels.

REISWEG : België - Italië

Men vertrok vanuit Brussel, het wervingsbureau voor Belgen en Nederlanders was te Brussel gevestigd.

De reisweg verliep vanaf 1860 over Parijs en Lyon naar Marseille. Daar schepte men in om van boord te gaan te Civitate Vecchia bij Rome.

De reis Brussel - Rome duurde ongeveer een week.

I

LEONARD MAX
X Grote Spouwen 1695
Elisabeth Nilens

II

GERARDUS MAX
° Grote Spouwen 1703
X Grote Spouwen 1735
Beatrix Verbeelen

III

LEONARD MAX
° Grote Spouwen 1737
X Grote Spouwen 1765
Margarita Hubens

IV

<u>GERARDUS</u> °Gr.Sp. 1766	<u>JOANNA</u> °Gr.Sp. 1767	<u>HENRI</u> Gr.Sp. 1769	<u>MATHIAS</u> ° Gr. Spouwen 1771 X Meeuwen 1800 Anna Cath. Vliegen	<u>LEONARDUS</u> Gr.Sp. 1774	<u>JOANNES</u> °Gr.Sp. 1776	<u>WILLEM</u> °Gr.Sp. 1779
------------------------------------	----------------------------------	--------------------------------	--	------------------------------------	-----------------------------------	----------------------------------

V

<u>LEONARD</u> °Meeuwen 1800 X Meeuwen 1827 Anna Maria Vande Weijer	<u>ANNA CHRISTINA</u> °Meeuwen 1801	<u>JOANNIS JACOBUS</u> ° Meeuwen 1803	<u>ANNE CHRISTINE</u> ° Meeuwen 1804
--	--	--	---

VI

<u>ANNA CATH.</u> ° Meeuwen 1828	<u>M.GERTRUDIS</u> ° Meeuwen 1831	<u>GASPARD</u> ° Meeuwen 1833	<u>ANNA CATH.</u> ° Meeuwen 1837	<u>JAN MATHIJS</u> ° Meeuwen 1839 X Helcht. 1878 Hendrika Pieters	<u>PIETER JAN</u> ° Meeuwen 1841 ZOEAAF	<u>M.GERTRUDIS</u> ° Meeuwen 1844	<u>M.DIGNA</u> ° Meeuwen 1846
--	---	-------------------------------------	--	--	--	---	-------------------------------------

VII

<u>PETER FRANCISCUS</u> ° Meeuwen 1879 X Meeuwen 1907 M. Hubertina Schoofs	<u>LEONARD LUDOVICUS</u> ° Meeuwen 1884 X Gruitrode 1916 Christina Donné
---	---

VIII

- <u>ANNA</u> ° 1908 - <u>HENDRIKA</u> ° 1909 X G. Janssen - <u>JEF</u> ° 1910 X R. Haex - <u>MARIA</u> ° 1913 X A. Vliegen - <u>BRIGIDA</u> ° 1916 X J. Bomans - <u>ANGELE</u> ° 1919	- <u>THEO</u> ° 1917 - <u>HENRI</u> ° 1919 X M. Nijs - <u>MATHIEU</u> ° 1921 X L. Geussens - <u>JAN</u> ° 1923 X A. Ramaekers - <u>JEF</u> ° 1925 X J. Verrijssen - <u>MIA</u> ° 1928 X Jan Vandersteegen - <u>HENDRIKA</u> ° 1930 - <u>EUGEN</u> ° 1932 X G. Meyssen - <u>POL</u> ° 1934 X M.L. Kerfs

FAMILIE MAX

De bakermat van de familie MAX kunnen we situeren te Grote-Spouwen.

Waarom een telg van hen naar Meeuwen kwam is, ondanks veel speurwerk, niet duidelijk geworden.

De schrijfwijze van de naam heeft niet veel wijzigingen ondergaan. Een enkele keer schreef men Mac, een andere keer Maex. Behoudens deze uitzonderingen was en is de schrijfwijze MAX.

Om de verschillende generaties gemakkelijker terug te vinden, werd een schema bijgevoegd.

GENERATIE I

De eerste generatie, die hier als uitgangspunt genomen werd, wordt gevormd door : Leonard MAX.

Hij werd geboren te Grote-Spouwen, waar hij op 8 februari 1695 huwde met Elisabeth Nilens (alias Nulens).

Kinderen van het echtpaar Max-Nilens :

Ze werden allen te Grote-Spouwen gedoopt :

- <u>Elisa</u>	° 1.2.1696	+ 6.3.1703
- <u>Gerardus</u>	° 13.11.1697	+ 10.4.1701
- <u>Catherina</u>	° 5.5.1702	+ 6.11.1726
- <u>GERARDUS</u>	° 29.3.1703	+ 1.1.1788

Zie verder onder generatie II.

- <u>Elisabeth</u>	° 21.8.1705	
- <u>Elisabeth</u>	° 17.11.1709	+ 13.6.1786

GENERATIE II

Gerardus Max : ° Grote-Spouwen 29 maart 1703, huwde te Grote-Spouwen op 30 mei 1735 met Beatrix Verbeelen.

Hun kinderen werden tevens te Grote-Spouwen gedoopt :

- <u>Leonard</u>	° 5.3.1737	
Hij komt onder generatie III.		
- <u>Maria</u>	° 14.8.1739	+ 28.3.1764

- Henri ° 10.3.1745 + 8.10.1783
- Elisa ° 31.5.1747 + 3.7.1747

Gerardus MAX, echtgenoot van Beatrix Verbeelen, overleed te Grote-Spouwen op 1 januari 1788, 84 j. en 10m. oud. Beatrix Verbeelen + Gr. Sp. 3.6.1774.

GENERATIE III

Het huwelijk van Leonardus Max (Mac) en Margarita Hubens in de parochie-registers van Grote-Spouwen :

Anno 1765
 Die 28 aprilis juncti sunt in
 matrimonium prout tribus
 proclamationibus Leonardus mac
 et Margarita hubens parochi-
 ani mei testibus gertrude
 hubens Elisabeth mac Joanne
 Leech et plurimis aliis

Op 28 april 1765 huwden te Grote-Spouwen :

Leonardus MAX en Margarita HUBENS, beiden van Grote-Spouwen

- ° Gr.Sp. 5.3.1737 + Gr.Sp. 26.2.1795.
- + Gr.Sp. 19.11.1778, 41 jaar oud

Getuigen bij hun huwelijk waren : Gertrudis Hubens en Elisabeth Mac

De kinderen van dit echtpaar werden te Grote-Spouwen gedoopt.

- Gerardus ° 2.2.1766 + 8.2.1766, 6 dagen oud.
- Joanna ° 28.9.1767 + 3.2.1823
- Henri ° 30.9.1769 + 8.10.1783 14 j. oud
- Mathias ° 17.11.1771 (zie verder onder generatie IV)
- Leonardus ° 4.5.1774 + 26.7.1850
- Joannes ° 16.10.1776 + 26.9.1783 7 j. oud
- Willem ° 21.3.1779 + 10.4.1789 10 j. oud

GENERATIE IVMatthias MAX ° Grote-Spouwen 1771

Vanaf deze generatie of liever met deze tak van de vierde generatie Max komen we terecht in Meeuwen.

Waarom en wanneer juist hij in Meeuwen belandde is niet bekend.

Matthias Max ° 1771 huwde niet minder dan driemaal. Hij staat in de verschillende registers dan eens vermeld als Maex, dan als Joannes Matthias; soms als tisserant (wever), soms ook als landbouwer.

Iste Huwelijk van Matthias Max

Jean Matthias Maex van Grote-Spouwen huwde te Meeuwen op 7 januari 1800 met

Anna Catherina Vliegen, dochter van Jaques Vliegen, profession de maître d'école, en van Christine Hillen. Zij werd geboren te Meeuwen op 14 februari 1768.

Beiden werden bij hun huwelijk vermeld als wever.

Hen werden te Meeuwen vier kinderen geboren :

1. Leonard ° 23 november 1800 (zie verder onder generatie V)
2. Anna Christina ° 19 december 1801
 - peter : Vliegen Joannis Matthias
 - meter : Max Joanna
3. Joannis Jacobus ° 15 maart 1803
 - peter : Vliegen Joannis Matthias
 - meter : Max Johanna

Dit kind overleed te Meeuwen op 11 messidor an 11 = 30 juni 1803

4. Anna Christina Max

° 20 messidor an 12
= maandag 16 juli 1804

en er overleden

5 maanden oud op 22 frimaire an 13

De geboorte werd aangegeven door Leonard Vliegen, 33 j., tonneller, wonende Meeuwen en Leonard Max, 30 j., tisserand, wonende Meeuwen.

ACTE DE NAISSANCE.

Mairie de Meeuwen

Arrondissement communal de Meeuwen

Du vingt-troisième jour du mois de Ventose l'an onze de la Répub. franç.

ACTE DE NAISSANCE de Jean Jacques Max
né le vingt-troisième jour de Ventose à deux heures du matin fils de Jean
Matthias Max tisserand et d'Anne Catherine Vliegen son épouse

Le sexe de l'enfant a été reconnu être masculin
Premier témoin, Jean Charles Vliegen Cultivateur
Second témoin, Jacques Vliegen Cultivateur

Sur la réquisition à nous faite par Jean Matthias Max père de l'enfant
Et ont signé J. Mattheüs Max & Jacob Vliegen Joannes Vliegen

Constaté suivant la Loi, par moi Pierre Guelen
mairie de la commune de Meeuwen faisant les fonctions d'officier
public de l'état civil.

acte de naissance
Mairie de Meeuwen
Arrondissement communal de Meeuwen

Le vingt-septième jour du mois de Messidor an douze de la République

acte de naissance d'Anne Christina Max née le vingt Messidor
à une heure du matin fille légitime de Jean Matthias Max, profession
de tisserand demeurant à Meeuwen, et d'Anne Catherine Vliegen son
épouse mariés

L'enfant présentée à l'officier de l'état civil a été reconnue être
de sexe féminin,

premier témoin Leonard Vliegen âgé de trente-trois ans profession de
tonnelier, demeurant à Meeuwen

second témoin Leonard Max âgé de trente ans, profession de
tisserand demeurant à Meeuwen

J'ai la réquisition à nous faite par le citoyen Jean Matthias Max père
de l'enfant et ont signé L. Vliegen

L. MAX J. M. Max L. Vliegen
Constaté suivant la Loi par moi maire de Meeuwen faisant les fonctions
d'officier de l'état civil

[Signature]

Anne Catherina Vliegen, eerste echtgenote van Matthias Max overleed te Meeuwen op 23 vendémiaire de l'an quatorze = 18 oktober 1805.

Dit overlijden werd aangegeven door Jean Matthias Max, 33 jaar, wever, echtgenoot, en Leonard Max 30 jaar, schoonbroer, tevens wever, wonende te Meeuwen. Anne Catherina Vliegen was bij haar overlijden 37 jaar en 9 maanden oud.

Ongeveer vier jaar later huwde Matthias Max voor de tweede maal, eveneens te Meeuwen en wel op 21 maart 1809.

Zijn tweede echtgenote was Anne Moonen, 26 jaar oud.

Een copie van deze huwelijksakte werd bijgevoegd, niet alleen om een voorbeeld te geven van een akte uit deze periode, maar omdat deze akte veel interessante gegevens bevat. Zo krijgen we er duidelijke gegevens over de ouders van Matthias Max en van Anne Moonen.

Zij wordt, servante genoemd, wonende te Meeuwen, maar geboren te Dordrecht (Nederland) op 3 november 1782 als dochter van Balthezar Moonen, negociant, wonende Dordrecht-Nederland en van Marie Herst, overleden te Dordrecht op 2 september 1794.

Uit het huwelijk van Mathias Max en Anne Moonen werden drie kinderen geboren :

- Marie-Anne Max °Meeuwen 26 juni 1809
en er overleden op 16 januari 1812, 2,5 jaar oud.
- Pierre Jean Max °Meeuwen 11 april 1811
Verder niets over bekend.
- Jean Max °Meeuwen 19 maart 1813 en
de volgende dag overleden.

Anne Moonen overleed te Meeuwen op 3 juni 1814, zij was slechts 32 jaar oud.

Randbemerking

Dat onze voorouders uit de Kempen niet zo honkvast waren als we meestal denken, is een feit.

In vele bewaard gebleven registers komen we vermeldingen tegen over mensen die in het buitenland verbleven, er huwden en er overleden.

Gingen zij ginder werken ? Het is b.v. bekend dat mensen van hieruit naar de omstreken van Haarlem gingen werken in de bloembollenvelden. Of waren het teuten ?

Meestal situeert men de teuten (rondtrekkende kooplieden) meer noordelijk in de Kempen : St.-Huibrechts-Lille, Kaulille, Grote- en Kleine-Brogel, Hamont,

Lommel, Weert, enz. Maar niet in Meeuwen of Opglabbeek, b.v.

Hieronder volgen een paar voorbeelden van gegevens over mensen uit Meeuwen en Opglabbeek. Deze registers werden het beste doorzocht bij het speuren naar enkele voorouders, daarom deze voorbeelden.

- Anne Moonen, tweede echtgenote van Matthias Max, was bij haar huwelijk in Meeuwen dienstmeid. Ze werd echter geboren te Dordrecht, Nederland, op 3 november 1782, als dochter van Balthazar Moonen, negociant, wonende (in 1809 nog altijd) te Dordrecht en van Marie Herst, overleden te Dordrecht op 2 september 1794.

Negociant = handelaar. Het meest logische is dat Balthazar Moonen vanuit de Kempen in Dordrecht een handel opzette en er langere tijd verbleef. Zijn dochter werd er geboren. Zijn vrouw overleed er. Dat Moonen Nederlander zou zijn en in Meeuwen zijn dochter als dienstmeid achtergelaten zou hebben, lijkt in de geest van de tijd ondenkbaar.

Tot op heden leven er nog MOONEN in de omgeving van Dordrecht, o.a. in Bosmalen, bij Dordrecht. Het zijn fabrikanten en handelaars. Zijn het afstammelingen van voornoemde Moonen ?

De naam Moonen komt vanaf de 17de eeuw veel voor in de parochieregisters van o.a. : Overpelt, Zonhoven, Tongerlo, St.-Huibrechts-Lille, Kleine-Brogel, Genk, Reppel, Peer, enz.

- De eerste echtgenoot van Christina Vliegen (zie bij Familie Van Es), later vrouw van Jacob Wolter, was Hendrik Schoofs, die te St.-Huibrechts-Lille geboren was en vermeld werd als "koopman", St.-Huibrechts-Lille was een centrum van de teutenhandel.
- In 1786 huwde te Opglabbeek Hubertus Geerkens °Opglabbeek 1753 met Christina Hoeben van Meeuwen, dochter van Herman Hoeben. Maar Christina Hoeben was weduwe van Leonardus Donné. Dit huwelijk vond plaats in Dordrecht (Nederland) !
- Een broer van voornoemde Geerkens, Henri Geerkens °1751 eveneens in Opglabbeek, ging het geluk nog een stukje verder zoeken. Hij huwde in Haarlem (Noord-Nederland) met een meisje uit Neder-Weert (eveneens een centrum van de teutenhandel) en dat in de tweede helft van de 18de eeuw. Alleszins niet 'gewoon' te noemen voor een boerenzoon uit Opglabbeek. Voeg daarbij nog dat mondelinge overlevering bij de familie Geerkens, juist déze voorvader Teut (Tièt) noemt, zonder te weten dat hij ginder werkelijk verbleef.
- In de gichten van Opglabbeek zijn nog talrijke akten te vinden met verwijzingen naar mensen die in Nederland verbleven.

BURGERLIJKE STAND : Meeuwen

21 maart 1809

2de Huwelijk : Matthias Max-Anne Moonen

HUWELIJKSAKTE

acte de Mariage

L'an mil huit cent neuf Le Vingt un. du mois
 de Mars pardevant Nous Maire officier de l'état Civil
 de la commune de Meeuwen,anton de Bred, arrondissement
 de Luxembourg, Département de la Meuse inférieure sont
 comparus de leur part de Sieur Matthias Max âgé de trente sept ans
 né à groot Spaubden le dix sept novembre mil sept cent soixante
 deux, teffortant domicilié en la dite commune de Meeuwen, fils
 de Leonard Max veuf à groot Spaubden le Vingt neuf du
 mois de Septembre mil sept cent soixante dix huit comme il
 est constaté par acte de décès d'icelui à groot Spaubden le
 Dix sept janvier courant, et de dame Marguerite Hubens
 Decedee au dit groot Spaubden le Vingt cinq février mil sept
 cent quatre vingt quinze comme il est constaté par acte de
 décès d'icelle par le Maire de groot Spaubden le dix sept janvier
 courant, et demoiselle anne Moonen âgée de Vingt six
 ans habitante domiciliée à Meeuwen née à Dordrecht le
 deux novembre mil sept cent quatre vingt deux, fille unique
 de Balthazar Moonen négociant demeurant au dit Dordrecht
 hollandais contentant ainsi qu'il résulte de son consentement
 donné à Dordrecht le sept février dernier devant Corneille.

J. P. H. H.

Nous notaire royal au dit royaume, lequel jour anniversaire au jour
 acte et de dame Marie Karst Dées à royaume de Vingt six
 Septembre mil sept cent quatre vingt quatre Comme il est constaté
 par l'acte de décès de Lise à royaume le quatre février dernier,
 Lequel nous ont requis de procéder à la célébration de mariage
 projeté entre eux et dont les publications ont été faites devant la
 porte extérieure de l'église de meubler à son ordinaire de affiches
 à savoir la première le huit du mois, par les dames à dix heures du
 matin et la seconde le quinze Suivant à la même heure, aucune opposition
 au dit mariage ne nous ayant été signifiée, faisant droit à leur acquisition
 après avoir donné lecture de toutes les pièces relatives mentionnées et du Cha-
 pitre six du titre du Code napoléon intitulé du mariage, avons demandé au
 futur Epoux et à la future épouse s'ils veulent se prendre pour mari et
 pour femme Chacun d'eux ayant répondu affirmativement et asseuré
 ment, de l'observance au nom de la Loi que mathieu Max et la demoiselle
Anna Moonen sont unis par le mariage, de quoi avons dressé l'acte en
 présence de Henri Van hemel âgé de Vingt deux ans tisserand, andrieu
 âgé de quarante neuf ans cultivateur, Pierre Vanbaelen âgé de cinquante
 ans menuisier, Jean Peterd âgé de Vingt huit ans Charbon
 demeurant tous quatre à meubler, lesquels après qu'il leur en a été aussi
 donné lecture l'ont signé avec nous et le pasteur contractants

Jan matthias max anna moonen Andreas Jaspers
 Joanny Gjetjen hennens van hemel J. Broufman
 Petrus van Baer Maria

Alleen zijn was blijkbaar niets voor Jan Mathijs Max, want op 4 oktober 1815 stapte hij opnieuw in het huwelijksbootje. Het derde huwelijk had plaats te Grote-Brogel en zijn echtgenote was Elisabeth Winters.

Uit dit huwelijk werden nog vijf kinderen geboren :

Pierre Jean, het eerste kind van dit echtpaar, werd te Meeuwen geboren op 5 mei 1817 en overleed een jaar oud op 1 mei 1818.

Hierna verhuisde het echtpaar Max-Winters naar Peer, want al de gegevens die vanaf dan over hem en zijn kinderen bekend zijn staan vermeld in de registers van Peer.

Tot hiertoe stond hij vermeld als wever, in Peer staat hij vermeld als landbouwer.

Pieter Jan Max °Peer 28 november 1818. Hij huwde te Peer op 28 januari 1855. Hij staat bij zijn huwelijk vermeld als dagloner en landbouwer, wonende te Peer, zoon van Jan Mathijs Max, landbouwer, wonende te Peer, tegenwoordig bij het huwelijk en toestemmende en van Cath. Elis. Winters, overleden te Peer op 19 maart 1836, vrij van legerdienst wegens platvoeten. De echtgenote van deze Pieter Jan Max was Maria Helena Oyen, naaister, 28 jaar, geboren te Peer op 25 april 1826, wonende te Peer, dochter van wijlen Walter Bernard Oyen, overleden te Exel op 30 augustus 1828 en van Anna Cath. Sannen, landbouwster, wonende Kleine-Brogel, tegenwoordig en toestemmende.

Anna Catherina °Peer 28.4.1820 huwde te Peer op 13.10.1844 met Pieter Jan Knevels.

Maria Margaretha °Peer 2.12.1822 huwde te Peer op 9.6.1850 met Theodoor Knevels.

Maria Digna °Peer 20.7.1827 huwde te Peer op 25 augustus 1857 met Jan Arnold Eerdekens, 35 jaar oud, °Peer 28 november 1822, dagloner te Peer, zoon van Jan Theodoor Eerdekens, overleden te Peer op 27 november 1854 en van Cunegonda Croes, overleden te Peer op 26.11.1827, kleinzoon van wijlen Abraham Eerdekens + Peer 30.3.1794

(Nota : over de familie Eerdekens werden al vele opzoekingen gedaan.)

Ondanks of dankzij zijn drie echtgenotes bereikte Jan Mathijs Max de gezegende leeftijd van 85 jaar. Zijn overlijden staat vermeld in de registers van de burgerlijke stand van Peer. Hij overleed te Peer op 27 november 1856. De akte vermeldt verder dat hij als landbouwer woonachtig was te Peer, 85 jaar oud werd en geboren te Grote-Spouwen als zoon van Leonard Max en Marg. Hubens en weduwnaar van Elis. Winters. Het overlijden komt aangeven : Theodoor Knevels, landbouwer, 45 j., schoonzoon en Pieter Jan Max, 38 jaar oud, zoon.

Volgnummer.	Nummer van het Stokregister.	Dagteekening.	AARD DER ONTVANGSTEN EN UITGAVEN.	ONTVANGSTEN.		UITGAVEN.	
				Francs.	C ^{ts} .	Francs.	C ^{ts} .
		183 1869	Transport	323	08	53	02
		6 ^e Januarij	betaalt aan myn heer Pastoor van Meeuwen voor het ausrigten van ¹⁸⁶⁸ vijfzig kerstkaarten	160	..
		12 ^e Januarij	betaalt aan Jan Mathijs Reyners voor het maken der maskeren voor de kerk 1868	47	63
		20 ^e Januarij	reeds ontvangen voor de offer van S ^t . Onthuisingsfeest	76	29
		3 ^e Februarij	betaalt aan Jan Mathijs Max koster en organist .. voor het jaar 1868	196	20
		id	aan Dergelijken voor mesdat aan een lamp en een kerstkaarten betaalt	3	21

In 1868 volgde Jan Mathijs Max zijn voorganger Jan Martin Plessers op als koster en organist.

		8 ^e oktober	betaalt aan J. B. Max / koster voor het koper de schuren, te Paschen en met de Kermis	10	..
		id	betaalt aan Dergelijken voor mesdat aan een mes	4	..

De koster kreeg een vergoeding voor het schuren van het koper met Pasen en met de Kermis.

		28 ^e april	betaalt aan Dymyna Max voor het bleken en repareren van het lijnwaad	37	85
--	--	-----------------------	--	----	----	----	----

(Maria) Dymyna Max zorgde vanaf 1867 voor het wassen, bleken en repareren van het lijnwaad van de kerk. In die taak volgde ze Maria Helena Houben op.

54		26 "	Bet. aan M. Max voor 240 groote hosties (1.25) en 5260 kleine hosties (0.50)	35	53
55		"	Bet. aan Max voor verwerken van 54 pond was	34	20

Vóór koster J. Mathijs Max zelf hosties bakte, werd het "altaarsbrood" geleverd door Hendrikx van Peer. Vanaf ca. 1870 maakte de koster ook kaarsen, in opvolging van kaarsemaker Jan Mathijs Reyners.

GENERATIE V

Leonard MAX, geboren te Meeuwen in 1800 en er overleden op 12/1/1873. Hij was de oudste zoon uit het 1ste huwelijk van Jan Mathias Max en Anna Cath. Vliegen. In de bijlagen van de registers van de Burgerlijke Stand van Meeuwen (nr. 2055) vonden we van hem een uittreksel van de Nationale Militie. Hij hoorde bij de lichting van 1819, bij loting trok hij het nr. 10 en hij moest dus in dienst maar door de militieraad te Hasselt werd hij "uit hoofde van gebrek aan maat, voor 1 jaar, vrijgesteld".

Zijn signalement : lengte : 1 el en 5 palmen, 1 duim, 5 strepen
aangezicht : breed voorhoofd : bedekt
ogen : grijs neus : dik
mond : klein kin : rond
haren en wenkbrauwen : bruin

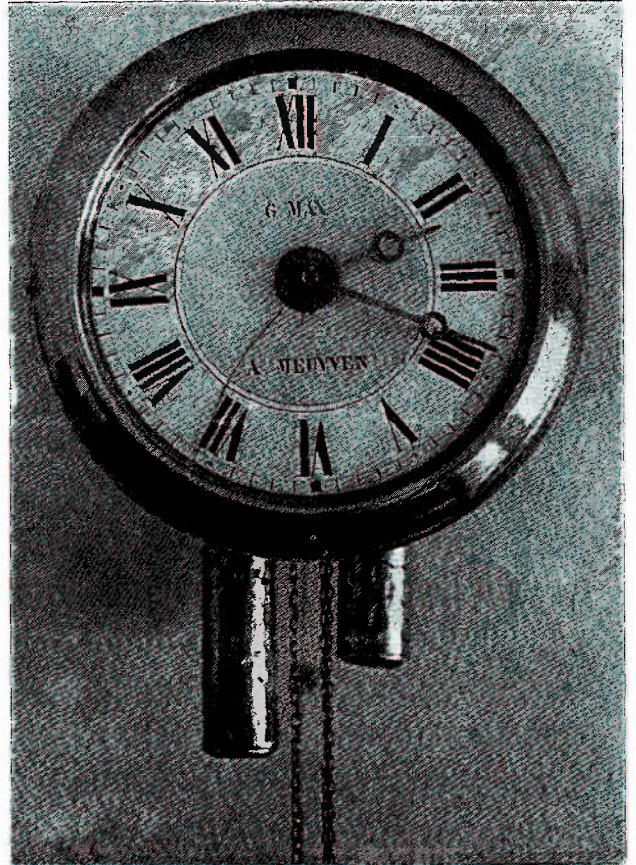
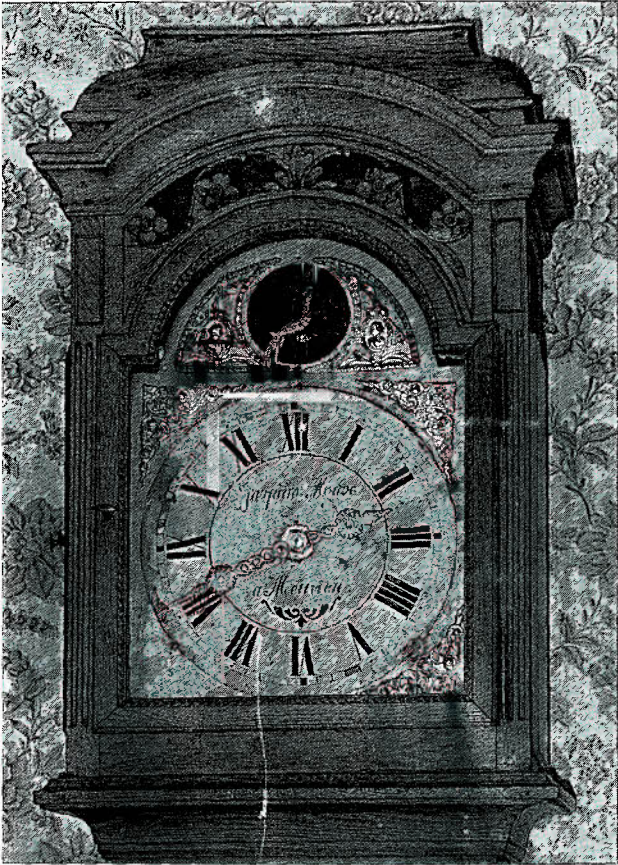
Leonard Max geboren te Meeuwen op 2 frimaire en 9 der Franse Republiek = 23 november 1800, oud 27 jaar, wever van beroep, aan de militieverplichting voldaan, zoon van Jan Matthias Max, akkerman, woonachtig te Peer, tegenwoordig en toestemmende en van Anna Catherina Vliegen, overleden te Meeuwen op 23 vendimiaire 1'an 14 = dinsdag 15 oktober 1805.

huwde te Meeuwen op 23 november 1827 met

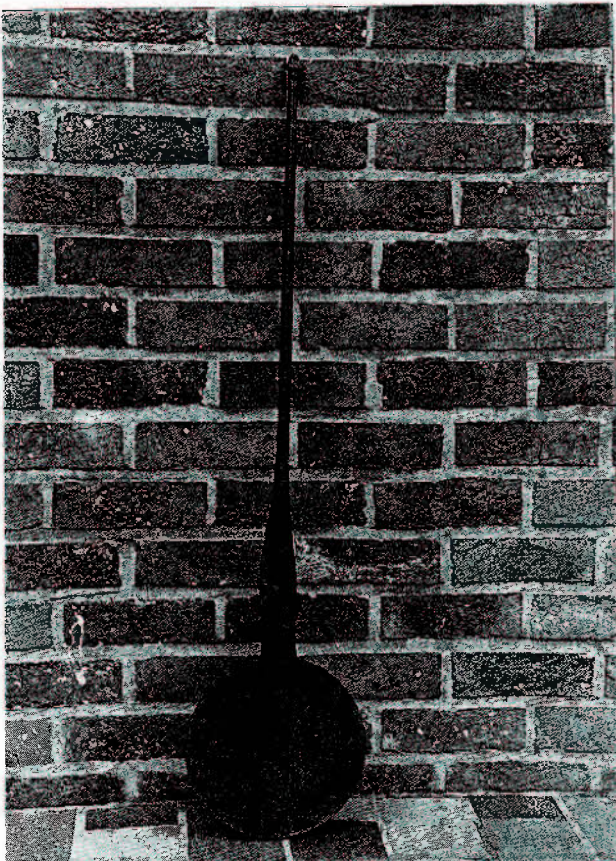
Anna Maria Vande Weijer, 24 jaar oud, naaister, wonende te Meeuwen, geboren te Peer, 25 pluviöse jaar 12 : 14 februari 1803, dochter van Gasper Van de Weijer, koster, wonende te Ellicom tegenwoordig en toestemmende en van Deelue Maria, overleden te Ellicom op 18 mei 1817.

De kinderen van het echtpaar Max-Vandeweijer, allen geboren te Meeuwen :

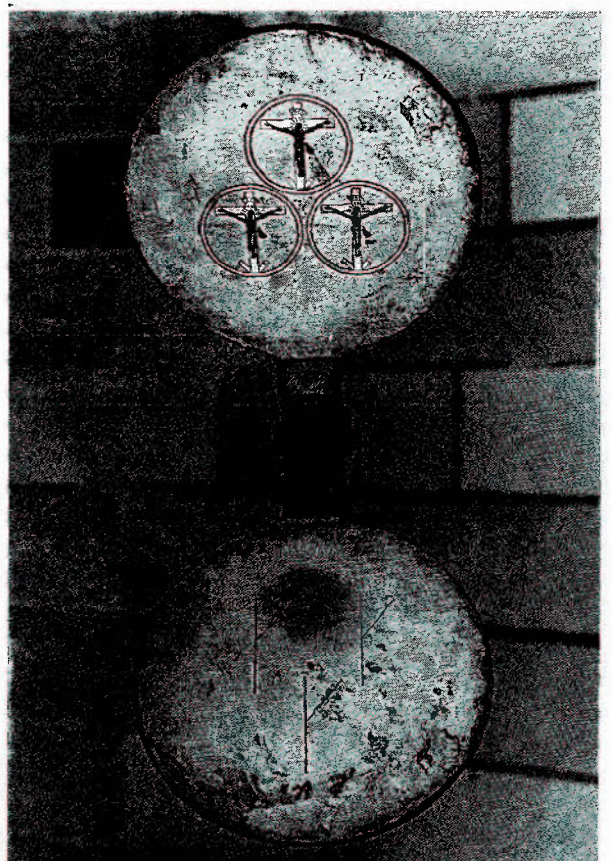
1. Anna Cather. °30.10.1828 +23.12.1834
2. Maria Gertrudis °12.1.1831 +30.9.1834
3. Gaspard °30.10.1833 +Meeuwen in 1910, bleef ongehuwd, staat vermeld als linnenwever, later als horlogemaker; van hem zijn nog enkele klokken bewaard gebleven, o.a. de torenklok van Beverst, een staanklok in Gruitrode en een hangklok bij Croux in Eigenbilzen.
4. Anna Catherina °11.3.1837
(Trien Max), dagloonster, landbouwster, bleef ongehuwd.
5. Jan Mathijs °25 augustus 1839
Linnenwever, zie verder onder VI.5.
6. Pieter Jan °26 november 1841.
Zoeaaf, zie verder onder VI.6.
7. M. Gertrudis °24.10.1844 +6.11.1844. Overleed reeds op 6 november 1844.
8. Maria Digna (Dymphina) °5 februari 1846, mutsenplooister. Huwde met Jan Agten, landbouwer, geboren te Bocholt op 16 januari 1841.

Staande klok (links) en wandklok (rechts) beide van klokkenmaker Gaspard Max uit Meeuwen.

Hostiepan gebruikt door de kostersfamilie Max van Meeuwen.

Geopende hostiepan met beneden breeklijnen in reliëf.

GENERATIE VI.5.

Jan Mathijs MAX, geboren te Meeuwen op 25 augustus 1839 en overleden te Meeuwen op 25 maart 1897.

Vijfde kind van Leonard Max en Anna Maria Van de Weijer.

Hij was koster, kaarsenmaker, en linnenwever.

Hij huwde te Helchteren met

Hendrika Pieters, geboren in Helchteren op 3 mei 1844.

Het echtpaar Max-Pieters kreeg twee kinderen :

- Peter Franciscus Max °Meeuwen 29 juni 1879.

Zie verder onder generatie VII.1.

- Leonardus Ludovicus Max °Meeuwen 20 augustus 1884.

Zie verder onder generatie VII.2.

GENERATIE VII.VII.1.

Frans MAX, geboren te Meeuwen op 29 juni 1879, en er overleden in 1946, koster, organist, huwde te Meeuwen op 11 mei 1907 met

Maria Hubertina Schoofs, geboren te Wijshagen op 4 juli 1880, dochter van Arnold Schoofs en Anna Maria Stevens. Zij overleed te Meeuwen in 1947.

Het echtpaar Max-Schoofs kreeg zes kinderen, die allen te Meeuwen geboren werden :

1. Maria Anna Louisa Max °5 maart 1908 +31 augustus 1981. Zij bleef ongehuwd.

2. Maria Hubertina Hendrika Max °14 juli 1909 en overleden in 1979.

Zij huwde met Guillaume Janssen. Zij hebben zeven kinderen : Mia, Lieve Frans, Thérèse, Hubert, Rita en Lutgard.

3. Arnoldus, Mathias Josephus Max °16 mei 1911. Huwde met Rosalie Haex.

Zij hebben twee kinderen : Philomena en Ghislain.

4. Maria, Catherina, Josephina Max °28 november 1913. Huwde met Albert Vliegen.

Zij hebben zeven kinderen : Martin, Ghislaine, Annie, Elly, Rina, Marcel, Paul.

5. Hendrika, Alfonsina, Brigida Max °1 februari 1916. Zij huwde met Jef Bomans.

Dit echtpaar heeft vijf kinderen : Hilda, Lizette, Eric, Jan en Marc.

6. Angela, Christina Max °4 augustus 1919.

Bleef ongehuwd.

J. M. J.

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER

PETER-FRANS MAX

*In leven Koster-Organist van de St.-Martinuskerk,
Lid van den Bond van het H. Hart en andere
godsdienstige vereenigingen,
Vereerd met het Burgerlijk Kruis 1 klas en het
Ereteeken van St-Lambertus,*

echtgenoot van

HUBERTINA SCHOOFS

geboren te Meeuwen den 29 Juni 1879 en aldaar
godvruchtig in den Heer ontslapen den 5 Sep-
tember 1946, versterkt door al de genademiddelen
onzer Moeder de H. Kerk.

Gedurende weldra vijftig jaren vervulde hij
trouw zijnen dienst in de parochiekerk. Zijn
werk was met hem vergroeid en was een levend
bestanddeel van zijn dagelijksch doen en laten
geworden. Zwaar viel hem over lange maanden
het offer, toen de Voorzienigheid hem vast-
kluisterde door een verraderlijke kwaal aan zijn
ziekenkamer. Zijn muzikaal talent werd in wijden
kring gewaardeerd; zijn toewijding aan de
andere opdrachten uit zijn werkkring werd hoog
aangeschreven. Als muziekleeraar heeft hij
gausche geslachten van leerlingen in de kunst
opgeleid.

Lang heeft hij geworsteld met bewonderens-
waardig geduld tegen de ziekte; in de lange

maanden tusschen vrees en hoop heeft hij zich
kunnen voorbereiden op een heldhaftige wijze
voor de laatste scheidingsoffers: zijn rozenkrans
was zijn trouwe gezelschap bij nacht en dag: Jezus'
H. Hostie zijn sterkende spijs. Toen zijn uur
sloeg vond de Heer zijn gelaten zoon, onthecht
en bereid voor de eeuwigheid.

Zalig de dooden die in den Heer sterven:
hunne werken volgen hen naar de eeuwigheid (Ps.)

God, Heilige Vader, gelijk Gij gewild hebt is
het geschied; al wat Gij doet is wel gedaan.
(Nav. 3, 50)

Dierbare Echtgenote, denk dat ik U voorga
naar de plaats der eeuwige vereeniging en troost
U in mijn zalige dood. Dierbare kinderen, mijne
genegenheid voor U is niet dood, zij blijft U
gelouterd ter zijde van uit den hemel.

Gij allen, Bloedverwanten en Vrienden, bidt
voor mij!

Zoet Hart van Jezus, weest mijne liefde!

(300 d. afl.)

De Families MAX en SCHOOFS
danken U van harte om uw kristelijke deel-
neming in hun diepen rouw en rekenen op
Uwe gebeden voor den overledene.

Drukk. J. Frencken, Bree.

JESUS - MARIA - JOZEF

Bid voor de ziel van zaliger

DE HEER

Leonardus Ludovicus MAX

Weduwnaar van Mevrouw

Maria Christina DONNÉ

ERE-SCHOOLHOOFD

ERE-GEMEENTESECRETARIS

Ere-Secretaris en Ontvanger der C.O.O.

Stichter en gewezen Bestuurder van de Koninklijke
Fanfare Sint-Hubertus. Vereerd met het ereteken van
Sint-Lambertus als Organist, het Burgerlijk Kruis 2e
Klas en de «Zilveren Palmen» der Kroonorde, Lid
van de Bond van het H. Hart en andere godvrucht-
tige genootschappen

geboren te Meeuwen, de 20e augustus 1884, en zeer
godvruchtig in de Heer overleden te Neerglabbeek,
de 21e juni 1965, gesterkt door de genademiddelen
van onze Moeder de H. Kerk, en de Pauselijke zegen
«in articulo mortis».

Zalig de man, die de Heer vrees (Ps. CXI 1).
Zulk een man was de dierbare overledene: godvre-
zende, plichtgetrouw, naastenlievend. Opgegroeid aan
een diepkristelijke haard in de vrees des Heren, wist
hij ook de zijnen, dit waren zijn eigen kinderen, en
daarbij al zijn schoolkinderen, in eer en deugd op
te voeden, en hun de nodige bekwaamheid op onder-
wijsgebied mee te geven voor 't latere leven. Velen
van zijn oud-leerlingen blijven meester Max nog
immer dankbaar voor zijn degelijke opvoeding. Jaren-
lang was hij voor Neer-Glabbeek de enige leerkracht:
hij was voor zijn schoolkinderen de goede maar
gezagvolle onderwijzer, die grotendeels heeft bijge-
dragen aan de gaafheid van deze parochie.

«Die anderen geleid hebben op de weg der
gerechtigheid, zullen schitteren als sterren in de
eeuwige heerlijkheid (Dan XII 3).

Voor zijn kinderen was hij een liefdevolle vader, die
betrekkelijk jong weduwnaar, alleen de zware last
moest torsen van een gezin met negen kinderen.
Het verlies van zijn goede echtgenote was een zware
slag voor hem en voor zijn kinderen, wier geluk,
zo geestelijk als tijdelijk, hij zonder verpozen wist
te behartigen door hard te werken dag en nacht.

Geboren muzikant was hij de stichter, de bezie-
ler en vele jaren de talentvolle bestuurder van de
«Fanfare Sint-Hubertus», die onder zijn wijze leiding
reeds schitterende uitslagen wist te boeken en die
hij gaarne deed optreden voor al de parochiale
aangelegenheden. Zijn muzikale talenten benutte hij
ook in de kerk als orgeliste en koorleider, altijd even
stipt.

Als sekretaris van de gemeente was hij immer puntig
en korrekt en steeds stond hij gaarne ten dienste
van al zijn medeburgers, die hem openhartig hun
noden kwamen toevertrouwen. Zonder ophof te ma-
ken, heeft hij in stilte veel goed gedaan: hij is al
weldoende voorbijgegaan.

Kinderen, dankt O.L. Heer, die U zulk een brave
en wijze vader gaf. Op aarde was hij na God, met
uw te vroeg afgestorven moeder zaliger, uw grootste
weldoener. Samen zijn zij nu voor eeuwig verenigd
in de hemel, waar zij uw steun en sterkte zullen
zijn.

Blijft hen beiden uw leven lang indachtig in
uw gebeden, in uw H. Missen en Communies, gij
vooral hun zoon priester samen met uw Heer-Oom
priester.

Hebt dank voor uw goede zorgen, vooral gij die
me in mijn ziekte zo goed hebt bijgestaan.

Dierbare schoonbroeders en schoonzusters, ge-
achte familieleden, vrienden en kennissen, op uw
gebeden durft de dierbare overledene rekenen.

Mijn Jezus, barmhartigheid (300 d. afl.)

Zoet hart van Maria, wees mijn heil (300 d. afl.)

De families MAX, PIETERS, DONNE en SCHOUTEDEN
DANKEN U
voor de bliken van deelneming.

J. Frencken, Bree.

 VII.2.

Leonardus, Ludovicus Max (Louis Max) °Meeuwen 20.8.1884 en +1965.

Hij was gemeentesecretaris en onderwijzer te Neerglabbeek.

Hij huwde te Gruitrode op 5.5.1916 met Christina Donné °28.2.1890 +1945, dochter van Henri Donné en M. Elis. Schouteden.

Kinderen van het echtpaar MAX-Donné :

1. Theo Max °Neerglabbeek 14.11.1917.
Priester.
2. Jozef, Hendrik, Mathijs Max (Henri) °Neerglabbeek 12.5.1919.
Hij huwde te Neerglabbeek op 19.7.1954 met Mia-Hendrika-Euphrasia NIJS, geboren te Bree op 6.9.1922, dochter van Cesimir Nijs en Maria Elisabeth Peeters.
3. Johannes-Hendrika-Matheus Max °Neerglabbeek 16.4.1921.
Hij huwde met Leonie Geusens.
Zij hebben zes kinderen : Louis, Kristien, Margriet, Leo, Henri, Johan.
4. Jan-Marie Max °Neerglabbeek 8.6.1923. Hij overleed in 1970.
Hij was gehuwd met Annie Ramaekers.
Zij hebben drie kinderen : Linda, Guido, André.
5. Anna-Ludovicus-Jacobus-Jef Max °Neerglabbeek 26.8.1925.
Hij is gehuwd met Jeanne Verrijssen, dochter van Jan Verrijssen en van Maria Van Dijck.
Zij hebben twee kinderen : Roger en Eric.
6. Mia-Elisa-Josefina Max °Neerglabbeek 30.3.1928.
Zij huwde met Jan Vandersteegen.
Zij hebben vier kinderen : Corrie, Ludo, Kristien, Peter.
7. Maria-Jacoba-Hendrika Max °Neerglabbeek 23.6.1930.
Zij bleef ongehuwd.
8. Eugeen-Jozef-Ghislanus Max °Neerglabbeek 15.4.1932.
Hij huwde met Gusta Meyssen. Zij hebben twee kinderen : Ghislène en Luc.
9. Pol Max °1934.
Hij huwde met Marie-Louise Kerfs (zie ook bij de familie Van Es).
Zij hebben drie kinderen : Dirk, Ludo, Kris.

C

ÉTATS PONTIFICAUX.

N° d'ordre 3181 (6229)

DIVISION MILITAIRE

PLACE de .

Dépôt de

Bataillon des Zouaves.

FEUILLE D'ENRÔLEMENT

de *Max Pierre Jean*

pour deux ans.

Aujourd'hui le neuf ~~vingt~~ ^{cent} ~~vingt~~ ^{sept} mille huit cent ~~quatre~~ ^{sept} le nommé
Max Pierre Jean fils de *Léonard*
 né le *29 Novembre 1841* à *Mouren*
 province de *Saint-Denis* ayant eu en dernier lieu son domicile à *Mouren*
 condition *libre*
 a été admis au service de SA SAINTÉTE comme simple soldat dans le bataillon des Zouaves
 obligeant à servir fidèlement pendant deux années et à prêter le serment prescrit dans les mains
 de l'autorité compétente, présentant à cet effet les documents ci-après désignés, lesquels ayant été
 trouvés en règle et conformes aux prescriptions du règlement pour les recrues, nous soussignés
 nous l'avons admis provisoirement au nom du Souverain et nous nous sommes promis, au nom du même
 Souverain, au susdit
 novice, habillement, suppléments, récompenses, et de tout ce qui est fixé par la loi de 7 janvier 1832
 et que passé le temps de *deux* années, pour lesquelles il a pris service, il pourra (en cas qu'il
 ne lui plût pas de continuer à servir) demander son congé, qui lui sera accordé conformément
 aux règlements en vigueur.

Le nommé *Max Pierre Jean* déclare n'avoir jamais été jusqu'ici
 révoqué ou expulsé de quelque corps d'armée que ce soit, connaissant la peine qui attend celui qui,
 révoqué d'un corps s'enrôle de nouveau, et qu'il se soumet, en outre, sans exception, au code et aux
 lois militaires, ainsi qu'aux méthodes et à la discipline qui sont ou seront en usage dans le bataillon
 également sans exception.

DOCUMENTS

- 1° *certificat de la commune*
- 2° *signalement*
- 3° *certificat de bonne conduite*
- 4° *extrait de baptême*

Pierre-Jean Max

GENERATIE VI.6.

Pieter Jan MAX °Meeuwen 26.11.1841.

Zesde kind van het echtpaar Max-Van de Weijer.

Hij was linnenwever van beroep.

Evenals Theodoor Van Es ondertekende hij te Brussel de "Feuille d'Enrôlement" en dit op 9.12.1867. Hij kreeg als nr. : 3181.

De twee zoeaven van Meeuwen namen dus niet tegelijkertijd de beslissing van naar Rome te gaan. Theodoor Van Es vertrok 14 dagen later.

Pieter-Jan Max arriveerde te Rome op 15.12.1867 en kreeg als stamnummer 6320.

Na meer dan twee jaar dienst kreeg hij eervol ontslag op 16.6.1870. Na zijn dienst als Zoeaaf keerde hij terug naar België.

Hij bleef ongehuwd.

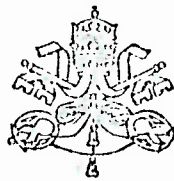
Hij trok naar Maaseik, waar hij werk en een nieuwe thuis vond bij de familie Huysmans.

Hij overleed te Maaseik.

Hiernaast : Feuille d'Enrôlement van Pieter Jan Max.

ILLUSTRATIES

Op het hiernavolgende blad : Foto van een doek met de afdruk van het gelaat van Christus op de lijkwade van Turijn, doek meegebracht uit Rome door Zoeaaf Pieter Jan Max.

Vera Effigies Sacri Vultus Domini Nostri Jesu Christi,
que Romæ in Sacrosancta Basilica S. Petri in Vaticano religiosissime asservatur et colitur.
ROMA Via del Governo Vecchio opposto la Chiesa nuova N. 13. 20.

B R O N N E N

1. RIJKSARCHIEF HASSELT (R.A.H.)

- a. Registers van de burgerlijke stand van de volgende plaatsen :
Beek, Ellikom, Grote-Brogel, Grote-Spouwen, Gruitrode, Hamont, Kleine-Brogel, Meeuwen, Neerglabbeek, Neeroeteren, Opitter, Opoeteren, Peer, St.Huibrechts-Lille.
- b. Parochieregisters van de volgende plaatsen :
Beek, Grote-Brogel, Grote-Spouwen, Gruitrode, Meeuwen, Neeroeteren, St.Huibrechts-Lille.
- c. Gichtregisters van de volgende plaatsen
Meeuwen, Grote-Brogel, Hamont, Gruitrode, Opglabbeek.

2. PAROCHIEARCHIEF VAN MEEUWEN (pastorij Meeuwen)

- a. Pastoorsregister : registrum memoriale atque archivale parochiae Meeuwen;
rev. dom. : J. Martinus Indekeu 1870-1881
J.J. Hubertus Claes 1881-
- b. Dagboek der Ontvangsten en Uitgaven der Kerkfabriek van Meeuwen
1848-1914.

3. PUBLICATIES-REFERENTIES

- Régiment des Zouaves Pontificaux; liste des Zouaves.
- Koninklijk Museum van het Leger en van de Krijgsgeschiedenis; Jubelpark, Brussel.
- Koninklijke Landmacht, 's-Gravenhage, Nederland.
- Gens Nostra, maandblad van de Nederlandse Genealogische Vereniging.
- Vlaamse Stam, tijdschrift voor familiegeschiedenis.
- Algemene Geschiedenis van Europa.
- Atlas bij de geschiedenis van Europa.
- Boijen, R. : Inventaris van het fonds Belgische militaire aanwezigheid in het buitenland.
- Van Veerdegem, Armand : De laatste Kruisridders.
- De teuten : Buitengaanders van de Kempen. - Uitg. Brabants Heem, Eindhoven.
- Melchior : Teuten in : Limburgse Bijdragen, 1913-1917.
- Dekker, F. : Voortrekkers van Oud-Nederland. - Den Haag, 1938.
- Creemers, Chr. : Aantekeningen over Stramproy, Roermond, 1871.
- Bussels, M. : Eigen aard der Teuten.
De Teuten in de geschiedenis.

KORTE BERICHTEN

1. HERDENKING

Op 5 december e.k. herdenken wij de vreselijke veldslag op de Donderslagse heide op Sinterklaasdag 1648. De Geschied- en Heemkundige Kring van Meeuwen zal in naam van de Meeuwense bevolking een bloemstuk bij het monument neerleggen.

2. FOTOKALENDER

Begin november van dit jaar verscheen de vierde fotokalender uitgegeven door de Vrije Gesubsidieerde Lager Jongensschool van Meeuwen. De prijs ervan bedraagt 100 F. In die fotokalender werd een klasfoto uit 1899 gepubliceerd met de vraag "Wie is wie?". Ten gerieve van de mensen die de kalender hebben gekocht en ook geabonneerd zijn op ons tijdschrift, zullen we proberen de onderwijzer en de 69 leerlingen te identificeren. De lijst met de namen zal in ons volgend nummer gepubliceerd worden. U moet ons daartoe natuurlijk helpen. Meent u iemand op de foto herkend te hebben, verwittig dan zo vlug mogelijk de Heer Jaak THAENS, verantwoordelijke van het fotoarchief.

3. TENTOONSTELLING

Naar aanleiding van het 5-jarig bestaan van de Heemkring "De Reengenoten" zal in het najaar van 1982 een tentoonstelling gehouden worden. Dat zal meteen voor alle geïnteresseerden een gelegenheid zijn om nader kennis te maken met de werking van de Heemkring en de rijkdom aan informatie over Meeuwen. We rekenen daarvoor uiteraard op de medewerking van de parochiale en gemeentelijke overheid. Maar ook verenigingen en partikulieren kunnen ons helpen. Voor het foto-archief zoeken wij nog :

- foto's van priesters en kloosterlingen;
- foto's van parochie- en gemeenteraadsleden;
- foto's van eremissen, diamanten en gouden bruiloften, lustrumvieringen;
- foto's van samenkomsten van 50-60-70-80-90-jarigen;
- foto's van vier of vijf "geslachten";
- foto's van familiebijeenkomsten, grootouders of overgrootouders;
- foto's van oudstrijders;
- foto's van sportgebeurtenissen, Vlaamse kermissen, enz...

Wij zoeken ook nog kranteknipsels.

Voor uw foto's kunnen wij gemakkelijk ter plaatse een afdruk maken, van kranteknipsels of andere documenten volstaat een goede fotokopie.

4. RECHTZETTINGEN

In het laatste nummer van de vorige jaargang slopen een paar onnauwkeurigheden, die we hier graag rechtzetten.

In "Van horen zeggen ..." staat in de eerste regel op blz. 7 : "In 1911 wuurt in Miëve achter de boorderiej van Aagte 'n deep kuût gebuurt". Die boring gebeurde niet achter maar voor genoemde boorderij.

Nog in verband met die boringen lazen we in "Het Algemeen Belang der Provincie Limburg" van zaterdag 3 april 1909 een interessant bericht over Meeuwen : "Te Meeuwen heeft men lagen steenkool ontdekt, doch veel te diep gelegen om te kunnen uitgebaat worden.

In "De H. Brigidaverering te Meeuwen" staat ergens op blz. 17 : "Vóór 1925 werd de kapel versierd door Jacobus Eerlingen (Kiëpke van Stien)". Dit moet Jacobus Cuppens zijn.

 VOLKSTELLING TE MEEUWEN ANNO 1762
 (vervolg)

In de vorige jaargang hebben we U een overzicht gegeven van (1) de samenstelling en de spreiding van de gezinnen en van (2) het huispersoneel. Daarbij hebt U ook reeds de volledige inwonerslijst gehad van de gehuchten Berenheide, Luythegge, Gestel en Vliegeneinde.

Het was voorzien dat in dit nummer een overzicht van (3) handel en ambachten zou verschijnen, met de inwonerslijst van de gehuchten Dorp en/of Luttelmeeuwen. Om te vermijden dat dit nummer door zijn omvang de grenzen van het budget zou overschrijden, zijn we genoodzaakt de volgorde van de afleveringen van dit artikel wat te wijzigen.

U krijgt nu eerst een overzicht van (4) bezit en welstand, met daarbij de inwonerslijst van de gehuchten Koestraat en Hensem.

4. BEZIT EN WELSTAND

GEHUCHTEN	Gezinnen	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	(58)	(59)	(60)
		Eigen winning	Kleine eigen winning	Pachter	Gewone woningen	"Klein huiskens"	Gehuurd kamer	Gehuurd bakhuis	Kerk	Kapellen	Armen	Levende van armen renten
Dorp	37	16	0	5	11	2	1	2	1	1	2	1
Luttelmeeuwen	26	13	1	2	33	1	1	0		1	0	0
Hensem	20	15	2	0	3	0	0	0		1	3	0
Gestel	17	9	1	2	3	1	0	0			5	3
Vliegeneinde	10	8	0	0	0	1	0	1			3	1
Luythegge	5	4	0	1	0	0	0	0			1	1
Berenheide	14	8	3	1	2	0	0	0			0	0
Koestraat	13	5	4	3	1	0	0	0			3	1
T O T A A L	142	83	11	14	23	5	2	3	1	3	17	7

Bezit en welstand (commentaar)

- (50) Met "winne" wordt een hoeve of boerderij bedoeld. De oppervlakte van de bijhorende landerijen wordt bijna nergens vermeld.
- (51) De grens tussen "winne" en "kleene winne" hebben we niet kunnen achterhalen.
- (52) Hier werd alleen rekening gehouden met de gevallen waar "pachter", "hurlinger" of "tochtener" geschreven staat.
- (53) Het gaat hier in de meeste gevallen over woningen van handelaars, ambachtslui en daghuurders. Verder ook nog : de pastorij, de kapelanij, de onderwijzerswoning, de woning van de gerechtsbode en de woning van de officiële jager.
- (54) Het is natuurlijk moeilijk te zeggen wat met "kleen huisken" bedoeld wordt.
- (55) (56) Het gaat hier meestal om mensen die zelf geen eigendom bezaten, nl. jonggehuwde ambachtslui of werklui, weduwen en alleenstaande ongehuwde vrouwen.
- (57) (58) De kerk en de kapellen worden in de lijst niet vermeld, omdat daar geen mensen wonen. Voor de kapel op het Hensem maken we enig voorbehoud, omdat we enkel weten dat ze in de 18de eeuw werd gebouwd.
- (59) De pastoor schrijft tot besluit : "Hier niemandt bedelen en gaet van deur tot deure; maer dat staet te noteeren dat alle diegeenen die ick geteeckent hebbe arm selver armer zijn als de geene die bedelen gaen van deur tot deur".
- (60) De armste gehuchten - naar de cijfers te oordelen - waren Gestel meer bepaald Klein Gestel, Koestraat en Vliegeneinde. In sommige gevallen had de armoede vermoedelijk iets te maken met deling van ouderlijke goederen.

KOESTRAAT

1. Leonardus GEELLEN, eigen winne (40j.) X Elisabeth MARTENS (50j.)

- Catharina Geelen 15j.3m.
- Maria Geelen 9j.5m.
- Petrus Geelen 6j.1m.

2. Matthias NYES, voor een deel pachter (38j.) X Helena HONTIS (43j.)
en een deel eigenaar

- Gertrudis Nyes 13j.
- Machiel Nyes 9j.

3. Matthis WOUTERS, kleine winne (40j.) X Aldegondis HONTIS (38j.)
Helena GEELLEN (74j.), Weduwe Machiel HONTIS, inwonende bij haar schoonzoon.

4. Petrus SLEGERS, pachter van een winne(hoff) (63j.) X Maria KINSELS (62j.)

- Joanna Slegers 27j.
- Elisabeth Slegers 23j.
- Maria Slegers 20j.
- Peter Slegers 16j.9m.

Elisabeth Weutjens, kleine dienstmeid (12j.7m.)

5. Elisabeth LEURS, kleine winnerse (76j.) Weduwe Lambrich REYTSERS

- Catharina Reytsers 36j.
- Arnoldus Reytsers 34j.

6. Servaes LINDTMANS, kleine winne en daghuurder (54j.) X Catharina BOSSERS (55j.)

- Jan Lindtmans 21j.
- Servaes Lindtmans 17j.
- Peter Lindtmans 14j.10m.

7. Petrus STAELEMANS, eigen winne (65j.) X Elisabeth WATELEN (50j.)
(= Weduwe PAESEN)

- Petrus Paesen 25j. (in de tekst doorstreept)
- Maria Paesen 22j.
- Elisabeth Paesen 15j.
- Anna Margareta Staelmans 9j.

Anna Maria Walt, spinnerse (53j.)

8. Hubertus BULLEN, eigen winne (41j.) X Anna Maria GEELLEN (30j.)

BURGEMEESTER

- Anna Elisabeth Bullen 11j.8m.
- Mattheus Bullen 9j.9m.
- Joannes Bullen 6j.3m.
- Anna Christina Bullen 3j.10m.

- Martinus Bullen 9m.

Joannes Paesen, schaapherder (19j.)

Christina Gaeters, dienstmeid (31j.)

9. Henderick EVENS, kleine winne (41j.) X Ida HOUBEN (36j.)

- Martinus Evens 13j.
 - Peter Joannes Evens 6j.
 - Maria Catharina Evens 3j.7m.
 - Anna Elisabeth Evens 10m.

10. Joannes HOUBEN, daghuurder (33j.) X Maria SCHOES (32j.)

Anna Elisabeth Houben 10m.

11. Joannes EEVENS, eigen winne (72j.) X Elisabeth HOUBEN (27j.)

- Ida Evens 9j.7m.
 - Anna Elisabeth Evens 2j.

Jan Hoever, dienstknecht (24j.)

Nicolaes Laijens, schaapherder (15j.)

12. Joannes EVENS, pachter van huis en twee bunder (36j.) X Agnes LENSEN (37j.)

- Peter Joannes Evens 10j.6m.
 - Leonardus Evens 8j.4m.
 - Jacobus Evens 6j.10m.
 - Anna Catharina Evens 5j.
 - Henricus Evens 1j.2m.

13. Maria HOUBEN (41j.). Weduwe Jan DE VOS

- Dionisius De Vos 11j.
 - Antonius De Vos 8j.
 - Jan De Vos 6j.
 - Anna Catharina De Vos 4j.

HENSEM

1. Theodorus TANS, eigen winne (58j.) X Barbara VLIEGEN (62j.)

- Simon Tans 32j.
 - Jacobus Tans 24j.
 - Maria Tans 18j.3m.

2. Niclaes OP DEN HEUVEL, eigen winne (62j.). Weduwnaar.

Joannes OP DEN HEUVEL (36j.) X Barbara SPELTERS (31j.). Ingetrouwd.

- Maria Elisabeth Op den Hevel (1j.6m.)

Simon Reeskens, schaapherder (16j.)

Helena Jansen, dienstmeid (21j.)

3. Elisabeth DAEL, eigenaarse van omtrent 3 bunder erf (68j.)
Weduwe van Arnoldus BOSSERS
- Jan BOSSERS (36j.) X Elisabeth JANSSEN (26j.). Ingetrouwd.
- Arnoldus Bossers 2j.7m.
4. Helena TANS, eigen winnerse (62j.). Weduwe Egidius SILLEN
- Christiaan Sillen 33j.
 - Catharina Sillen 28j.
 - Elisabeth Sillen 21j.
 - Christina Sillen 18j.
5. Leonardus HELLINGHS, eigen winne (41j.) X Catharina TEGGERS (28j.)
Joannes Klijckers, halfbroer van Leonardus (52j.)
6. Joannes BOSSERS, eigen winne (53j.) X Aldegondis KERFS (47j.)
- Joannes Bossers 22j.
 - Maria Catharina Bossers 16j.
 - Elisabeth Bossers 10j.6m.
 - Helena Bossers 9j.
 - Petrus Jacobus Bossers 6j.
 - Maria Gertrudis Bossers 4j.
 - Anna Catharina Bossers 1j.7m.
7. Theodorus SILLEN, eigen winne (75j.). Weduwnaar.
- Christiaan Sillen 31j.
- Anna Maria Beels, dienstmeid (32j.)
8. Lambertus SCHOES, die zijn toch heeft uijtgegaen, oudt 74 jaeren.
(In de tekst doorstreept)
- Jacobus CUSTERS, eigen winne voor 2 parten en pachter voor 1 part, (42j.)
X Catharina SCHOES (37j.)
- Elisabeth Custers 15j.7m.
 - Joannes Mathias Custers 12j.8m.
 - Martinus Custers 10j.3m.
 - Jacobus Custers 8j.
 - Lambertus Jacobus Custers 5j.
 - Peter Joannes Custers 1j.6m.
9. Petrus WEUTJENS, eigen winne (74j.) X Elisabeth JANSSEN (72j.)
- Henricus Weutjens 35j.
 - Catharina Weutjens 37j.
- Elisabeth Woets, dienstmeid (18j.)
10. Joannes WEUTJENS, eigen winne (77j.) X Cecilia KINSELS (44j.)
- Henderick Weutjens 20j.
 - Joanna Maria Weutjens 4j.5m.

11. Mattheus Houben, eigen winne (66j.). Weduwnaar.
 - Elisabeth Houben 27j.
 Maria Kelchtermans, dienstmeid (14j.8m.)
12. Maria SPRENGERS, eigen winnerse (58j.). Weduwe Herman Houben.
 - Maria Houben 24j.
 - Jacobus Houben 21j.
 - Theodoor Houben 18j.
13. Joannes MOSSIS, eigenaar van omtrent 1,5 bunder erf en een huis (35j.)
 Jonkman.
14. Maria MOSSIS, bezitterse van omtrent 2 bunder erf (76j.)
 Weduwe Claes SMEETS
 - Theodorus Smeets, daghuurder 40j.
15. Joannes Houben, eigen winne (64j.) X Elisabeth LUIJTEN (54j.)
 - Maria Houben 30j.
 - Anna Catharina Houben 25j.
 - Elisabeth Houben 22j.
16. Matthis Houben, eigen winne (43j.) X Catharina IN DE KUY (62j.) (Wwe GAETERS)
 - Gertrudis Gaeters 35j.
 - Helena Gaeters 28j.
 - Dionisius Houben 21j.
17. Petrus IN DE KUY, eigen winne (38j.) X Elisabeth WEUTJENS (35j.)
 - Marten In de Kuy 7j.
 - Maria Elis. In de Kuy 5j.6m.
 - Petrus In de Kuy 2j.7m.
 - Joannes In de Kuy 7d.
 Mathis In de Kuy, broer van Petrus (31j.)
18. Leonardus KNEVELS, kleine winne van omtrent 1,5 bunder (33j.)
 - Jacobus Knevels 3j.8m. X Christina MOSSIS (35j.)
 - Arnoldus Knevels 1j.6m.
 Catharina Mossis, zuster van Christina (38j.) Jongedochter.
 Elisabeth Mossis, zuster van Christina (32j.) Geheel onnosel.
19. Simon BONGAERTS, eigen winne (40j.). Jonkman.
 Peter Bongaerts, broer van Simon (38j.) Jonkman.
 Catharina Bongaerts, zuster van Simon (48j.) Jongedochter.
 Maria Bongaerts, zuster van Simon (48j.) Jonkman.
 Joannes Braeken, schaapherder (15j.)
20. Joannes IN DE KUY, kleine eigen winne van omtrent 6 bunder (40j.)
 X Anna BONGAERTS (49j.)
 - Martinus In de Kuy 7j.5m.

DE LAATHOF VAN HENSEM

1. WAT IS EEN LAATHOF?

De oorsprong van de cijns- of laathoven gaat terug op het leenwezen in de middeleeuwen. Een eigenaar-grootgrondbezitter kon het gebruik van zijn eigendommen levenslang afstaan in ruil voor een vaste jaarlijkse vergoeding (een bepaalde som geld, landbouwprodukten, stuks vee, enz.). Alle cijnsplichtige goederen, toebehorend aan eenzelfde grondheer, hingen af van een cijns- of laathof; ze waren niet noodzakelijk in hetzelfde dorp gelegen.

Aanvankelijk bleef de heer de eigenlijke bezitter van het goed, maar de cijnsgoederen werden spoedig erfelijk : de cijnsplichtige boer kon ze aan zijn familie overlaten, zij het dan steeds met toestemming van de cijnsheer en zolang als de verschuldigde cijns maar betaald werd. Telkens er een wijziging plaatsvond in de persoon van de houder van het goed eiste de heer een erkenning van zijn eigendomsrecht. De eventuele erfgenaam diende dan een bepaald bedrag aan de heer te betalen, gewoonlijk de dubbele jaarcijns. Geleidelijk aan konden de cijnshouders in feite vrij beschikken over de goederen, ze afstaan, verkopen of ruilen of ze aan een erfgenaam overmaken.

Iedere bezitter die in een bepaalde streek een aantal dergelijke cijnsgronden had, kon - mits toestemming van de landvorst (de graaf van Loon, de prinsbisschop van Luik) een cijns- of laathof oprichten.

Aan het hoofd van het domein van een cijns- of laathof stond een villicus of meier, die door de grondheer aangesteld was en hem vertegenwoordigde; verder waren er gewoonlijk zeven laten, welgestelde cijnsplichtigen, die na hun benoeming voor de plaatselijke schepenbank een eed van trouw dienden af te leggen.

De bevoegdheid van de meier was van grondheerlijke aard : hij inde de grondcijnsen en de verheffingsrechten (bij de overgang van een cijnsland op een andere gebruiker), hield toezicht op de gronden, de wegen, de banale instellingen (Mnl. bannaliteit = verplicht gebruik van molens, ovens, brouwerijen van de heer) en eiste de karweien of herendiensten op. Gewoonlijk baatte hij de centrale hoeve en de omliggende herengronden uit en oefende hij de lagere rechtspraak uit over de cijnsgronden.

Indien de grondheer ook gerechtsheer was van het grondgebied, bezat hij een eigen rechtbank, de ding- of schepenbank, met een ruimere bevoegdheid dan die van de cijnshoven. Dan had de meier ook zeggenschap over de bewoners van het gebied; hij kon de inwoners bij klokslag samenroepen, vaardigde politieverordeningen uit, b.v. in verband met sluitingsuren.

De voordelen verbonden aan het bezit van een cijnshof waren eerder gering. De cijns, die aanvankelijk een werkelijke vergoeding voor het gebruik van de grond was, bleef gedurende verschillende eeuwen praktisch onveranderd en verminderde door muntdevaluatie steeds in waarde. Boeten en registratierechten waren eerder klein.

De laathoven verminderden in aantal, omdat het vereist was dat het hof steeds voltallig zetelde. In kleinere domeinen of in domeinen waarvan de panden ver uit mekaar lagen was het moeilijk voldoende kandidaten of aanwezigen te hebben.

Een andere oorzaak van het verdwijnen van vele laat- of cijnshoven was de jurisdictie van de schepenbank over een bepaald gebied. De cijnsplichtige boeren en ook de andere bewoners hingen af van de houder van de heerlijkheid; voor de uitvoering van een vonnis b.v. moest een beroep gedaan worden op de plaatselijke schepenbank.

Vaak lieten vroegere grondheren en hun nakomelingen hun laathoven voortbestaan, niet alleen uit traditie of om de eraan verbonden voordelen, veeleer om nog een restje van hun vroegere heerlijke rechten in stand te houden.

BIBLIOGRAFIE

- LYNA, J., : De cijnshoven in het graafschap Loon in Limburg jg. X (1949), p. 4-45.
- GANSHOF, F.L., : Geschiedenis van de Middeleeuwse instellingen. Gent 1947.
- HOUTMAN, E., - J. MOLEMANS : Cijnsregister van het Bruyninxhof te Brustem, tekstkritische uitgave en toelichting, in Het Oude Land van Loon 1975, p. 239-282.

2. DE LAATHOF VAN SINT MERTEN OP HET HENSEM

Te Meeuwen treffen we tot in de 18de eeuw laathoven aan. De voornaamste zijn : de laathof Holi, de hof Van de Wijer (Curiam de Vivario), Beunishof en "den Laethoeff van sint merten" ook genoemd "des jongen goederen". Over de oorsprong ervan tasten we volledig in het duister.

De oudste vermeldingen omtrent de laathof van Sint Merten treffen we aan in de Gichtregisters van Meeuwen rond 1470. In de stukken vinden we ook de vermelding van de namen van meier en laten.

"Inden jaer ons heren dusent vierhondert ende lxxi des xxi daechs des maents loemaent syn verscheenen voir meyer ende laeten des hoeffs des gueden sint mertens tot mewen ghelegen geret siongen aen die een side ende jan kelchtermans aen die andere side ... in presentie heynrick huyskens als meyer des hoeffs vorschreven ende naepen bonen, jan borchmans, lenart siongen, jan tijs ende jannes leysen als laten" HM 23, 3v 4r

In de losse stukken IV vonden we nog een interessante tekst, van rond 1720.

"S. maertens Laethoff - genoemd des jongen goederen - is toebehoorende de pastorie van Meuwen dewelcke boven den jaerlixen cijns van XI stuiver schuldigh is eenen keur van de beste beest van welck stock of ophelder is den jonghen Peter op den heuvel."

De "keur" is hier de vergoeding die de pastoor ontvangt; stock of ophelder : de persoon op wie het goed is overgedragen.

In een door Pastoor Vranken zaliger gecopieerde tekst vonden we benevens de oppervlakte van het keurgoed ook een lijst met de namen van de bezitters.

"Anno 1721 den 23 juli is overleden Peter op den heuvel gewesen stock of helder van Sint Martens hoff genoemd des jongen goederen gelegen op het hensem groot 24 1/2 boender waarvan den ceur gecomponeert (= vastgesteld) is voor de somme van ses en eenen halven Patecons het boender getaxeert ad 22 stuiver waarvan besitten de navolgende erfgenamen van Jan Ivants 9 boen-

der so lant als bampt".

Hiervan heeft Jan Ivants 1/5 deel van 9 boender
 Peter Stinckens 1/5 deel van 9 boender
 Peter op 't Eynde 1/5 deel van 9 boender
 Jan Smeets 1/5
 Mathijs Quijnen 3 boender 5 morgen
 waarvan Jan Ivants noch betaalt 1/3
 Arnold Bossers alias Kelchtermans 3 boender 3 morgen
 Marie Paesen 1 boender
 Jan op den Heuvel 1 1/2 boender
 Mathijs Caelen nu Lenaert Willekens 1 1/2 boender
 Gielis Cillen 1 boender
 Jan Gielen 3 morgen bampt
 Aert Voets 3 morgen bampt
 Nijs Kluyskens nu Henricus in de rijdt 3 morgen bampt
 Michael Geelen 3 morgen bampt
 Hoeb Ramaeckers 3 morgen bampt".

Nota

- Een Patecon (patacon) = ongeveer 50 stuivers; één boender is ongeveer 87 aren, een morgen 4,36 aren.
- Wat de betekenis van de naam betreft, "Sint-Martens laathof" is afgeleid van St. Maarten, de patroonheilige van de parochie. Elders in dit nummer vindt u hierover meer.

T. JAENEN

WIJ DANKEN ...

- de familie Max, voor de medewerking bij het opstellen van de geschiedenis van de familie Max;
- de gemeentebedienden van Meeuwen-Gruitrode, voor hun vriendelijke hulp bij het opzoeken van gegevens over onze oudstrijders;
- de heer Etienne Schrooten, voor het ontwerpen van een nieuwe omslag voor de tweede jaargang van ons tijdschrift;
- de heer Jaak Palmers (Bree), voor inzage van het fotoalbum over zijn geboortedorp Meeuwen;
- de familie Ruyters-Dingenen, voor de volledige verzameling foto's van de plechtige eremis van E.H. Michel Ruyters;
- de heer Jan Loos, voor een lijst met de benaming van de onderdelen van de "hoogkar" in het dialect van Meeuwen;
- de heer Jozef Dupont (oud-burgemeester van Peer), voor de gezellige avond die we bij hem thuis mochten doorbrengen en voor een exemplaar van zijn "Jagerslatijn";
- de heer Sporen (Hechtel), voor de foto's die hij maakte tijdens de Oogstfeesten;
- mejuffrouw Anna Max Zaliger, voor doodsprentjes;
- E.H. Henri Vandavelde, voor het boek "Limburg in de Wereldkerk", waarin adressen van missionarissen;
- de familie Geers-Bloemen voor familiegegevens;
- de heer Maurice Goyens (Hasselt) voor het interessant gesprek dat wij met hem hadden over zijn herinneringen aan Meeuwen; voor een brief met gegevens over zijn verblijf te Meeuwen tijdens de eerste wereldoorlog; voor een uittreksel uit het testament van E.H. Claes, pastoor te Meeuwen van 1881 tot 1916;
- de heer Henri Knevels, voor fotocopies van doodsprentjes, identiteitskaart ... van zijn vader Arnold Knevels, oud-strijder 1914-1918;
- de heer Jaak Janssen, voor allerhande nuttige tips en inlichtingen;
- de heer Bartel Cuypers (Wijchmaal), voor 2 oude jaargangen van het parochieblad en een 8-tal doodsprentjes;
- de overlevende oudstrijders 1914-1918 : Jozef Geers, Joannes Schrijvers en Jacobus Van Eygen; voor de gesprekken die wij met hen mochten hebben;

Wij gingen ook praten met : de familie Hollanders-Evens, Leo Smeets, Helena Luyten, Gertrudis Soons, Mathieu Schoofs, de familie Plessers-Geers, Wed. Paesen-Colaers, Jaak Haex, Jan Magchiels, Jacobus Brebels, Wed. Indekeu-Cardinaels, de familie Bonhomme-Kelchtermans, de familie Loos-Vliegen.

DE REENGENOTEN

TIJDSCHRIFT VAN GESCHIED- EN HEEMKUNDIGE KRING

"DE REENGENOTEN"

MEEUWEN

Tweede Jaargang 1981-1982 nr. 1

Typist : Paul VLIEGEN
Omslagontwerp : Etienne SCHROOTEN

ABONNEMENT

- Voor abonnees die op het grondgebied van de parochie Meeuwen wonen bedraagt de abonnementsprijs 150 F (twee nummers). Het tijdschrift wordt aan huis besteld. Voor de andere abonnees bedraagt de abonnementsprijs 200 F (twee nummers). Het tijdschrift wordt verzonden.
- Voor losse nummers zijn de prijzen respectievelijk 80 en 100 F.

BANKREKENING : KB 452-4006549-75

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER : J. BOSMANS Beemdstraat 77
3578 MEEUWEN-GRUITRODE

INHOUD

	<u>p.</u>
1. Voorwoord	1
2. De St.-Martinusverering te Meeuwen	2
3. Van horen zeggen ...	9
4. Oudstrijders Meeuwen 1914-1918	10
5. Miever kal	15
6. De Pauselijke Zoeaven - De familie Max	17
7. Korte berichten	42
8. Volkstelling te Meeuwen anno 1762	43
9. De laathof van Hensem	49
10. Wij danken ...	52

NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG WORDEN AFGEDRUKT OF OVERGENOMEN ZONDER VOOR-
AFGAANDE SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE VERANTWOORDELIJKE UITGEVER (S)

HEEMKRING "DE REENGENOTEN" MEEUWEN

ADRESSENLIJST

VOORZITTER

BOSMANS Jean Beemdstraat 77 Tel. 011/463620
3578 MEEUWEN-GRUITRODE

SECRETARIS

SCHROOTEN Quiri Weg op Bree 58 Tel. 011/463237
3578 MEEUWEN-GRUITRODE

PENNINGMEESTER

KERFS Jef Gruitroderbaan 30 Tel. 011/462757
3578 MEEUWEN-GRUITRODE

KERNLEDEN

BAUDUIN Robert Verlorenstraat 2 Tel. 011/854179
3578 MEEUWEN-GRUITRODE

CLAES André Boogstraat 16 Tel. 011/464703
3578 MEEUWEN-GRUITRODE

GEERKENS Godelieve Zouwstraat 17 Tel. 011/353434
3600 GENK

JAENEN Thomas Hoekstraat 10 Tel. 011/464188
3578 MEEUWEN-GRUITRODE

KERFS Jozef Arkstraat 100 Tel. 011/714771
3760 LANAKEN

LEYSSEN Jan Broekkantstraat 17 Tel. 011/464850
3578 MEEUWEN-GRUITRODE

QUIRYNEN Dirk Weg naar Ellikom 45 Tel. 011/464188
3578 MEEUWEN-GRUITRODE

TAENS Jaak Elzenstraat 13 Tel. 011/464757
3578 MEEUWEN-GRUITRODE

VAESEN Jaak Abelenstraat 31 Tel. 011/270159
3500 HASSELT

VLIEGEN Martin Hoekstraat 3 Tel. 011/463109
3578 MEEUWEN-GRUITRODE